

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Andra Kammaren. N:o 12.

Lördagen den 27 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 19 och 20 i denna månad.

§ 2.

Jemlikt förut fattadt beslut företogs nu val af dels tjugufyra valmän för att utse Riksdagens Fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter, dels sex suppleanter för desse valmän. Efter valförrättningarnes slut befunnos hafva blifvit utsedde:

Till valmän:

Herr	<i>L. Andersson</i>	i Östra Åhm	med	124	röster,
"	<i>Sv. Andreasson</i>			124	"
"	<i>A. P. Danielson</i>			124	"
"	<i>A. M. Gudmundson</i>			124	"
"	<i>J. G. Jansson</i>	i Hemmarö		124	"
"	<i>J. Johansson</i>	i Stockholm		124	"
"	<i>Sam. Johnson</i>			124	"
"	<i>Ol. Jonsson</i>	i Hof		124	"
"	<i>A. Larsson</i>	i Lund		124	"
"	<i>A. P. Lind</i>			124	"
"	<i>A. Magnusson</i>			124	"
"	<i>N. Nilsson</i>	i Espinge		124	"
"	<i>P. Nilsson</i>	i Råby		124	"
"	<i>Sven Nilsson</i>			124	"
"	<i>S. F. Norén</i>			124	"
"	<i>P. Näsman</i>			124	"
"	<i>Allvar Olsson</i>			124	"
"	<i>S. M. Olsson</i>			124	"
"	<i>And. Persson</i>			124	"
"	<i>N. Petersson</i>	i Runtorp		124	"

Herr	<i>J. A. Sjö</i>	med	124	röster,
"	<i>A. Svenson i Edum</i>	"	124	"
"	<i>J. E Wikstèn</i>	"	124	"
och	<i>A. Andersson i Intagan</i>	"	123	"
samt				

Till suppleanter:

Herr	<i>O. Erickson i Bjersby</i>	med	83	röster,
"	<i>P. Sahlström</i>	"	81	"
"	<i>L. P. Mallmin</i>	"	81	"
"	<i>F. Pettersson i Tjärsta</i>	"	81	"
"	<i>E. Ersson</i>	"	81	"
och	<i>N. Jönsson</i>	"	81	"

Ordningen mellan de suppleanter, som erhållit lika antal, blef genom lottning bestämd sådan den här ofvan angifvits.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:

Stats-Utskottets Utlåtanden: N:is 17, 18, 19, 20, 21 och 22;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 1, samt

Andra Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 2 (i samlingen N:o 7).

§ 4.

Till Kammarens afgörande förelåg Stats-Utskottets Utlåtande N:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjette hufvudtitel.

Punkterna 1 och 2.

Biföllos.

Punkten 3.

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af formu-
lär för pri-
märuppgifter
angående
näringsstati-
stiken.

I en af Herr *J. H. G. Fredholm* inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 9) hade följande förslag blifvit framställt:

att Riksdagen för den händelse Kongl. Maj:t skulle finna skäl att förstärka sitt och rikets Kommerskollegium att med iakttagande af alla förbättringar, som nu kunde åstadkommas, skyndsamt upprätta nya formulär för insamlande af primäruppgifterna till de statistiska redogörelser, som af nämnda Kollegium utarbetas,

mätte besluta att, till betäckande af de med utarbetandet af formulären och med tryckning af blanketter m. m. förenade kostnader, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag för en gång af tre tusen (3,000) kronor.

Utskottet hade emellertid hemställt, att förevarande motion icke mätte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af denna hemställan anförde motionären

Herr J. H. G. Fredholm: Jag kan för min personliga del icke annat än vara tacksam för den uppmärksamhet Stats-Utskottet behagat skänka min motion, på samma gång jag måste beklaga, att jag icke lyckats framställa min begäran om anslag i sådan form att Utskottet kunnat fästa afseende på mitt förslag. Jag beklagar detta för sakens skull, emedan jag icke kan dela Utskottets uppfattning, att det vore öfverflödigt att nu vidtaga den föreslagna åtgärden, eftersom man i en snar framtid hade att emotse en sådan omorganisation af Kommerskollegium att denna fråga lämpligare borde i sammanhang dermed ordnas. Om statistiken vore af natur, att kunna ordnas på en gång, skulle äfven jag mycket väl kunna omfatta denna Utskottets mening, men då enligt min uppfattning statistiken är något, som ständigt skall göras, så kan den icke vinna sin rätta utveckling på annat sätt än att man ständigt afhjelper de brister, som deri visa sig i samma mån som man vinner en mera vidgad erfarenhet. Om man sålunda oupphörligt bör arbeta på dess förbättrande för att den skall kunna motsvara sin uppgift och tidens fordringar, så följer deraf att det är af vikt att börja arbetet ju förr desto hellre och dermed icke uppskjuta från det ena året till det andra utan i stället icke blott börja arbetet utan äfven låta det alltjemt oafbrutet fortgå.

Måhända kan det gifvas andra sätt att vinna detta ändamål än det jag föreställt mig. Detta skulle vara ganska glädjande, synnerligast om det kunde ske utan något särskildt anslag och allenast derigenom att Kongl. Maj:t skänkte saken sin uppmärksamhet. Jag har i min motion tillåtit mig uttala den tro och förhoppning, att Kongl. Maj:ts regering skall göra detta, och som jag icke har någon anledning att frångå denna uppfattning, så har jag nu icke något yrkande att framställa, utan inskränker mig till hvad jag redan yttrat.

Herr Sjöberg i Stockholm: Det må törhända icke anses obehörigt, att jag i denna fråga begärt ordet. Om mitt anförande nu kommer att blifva längre än Kammaren i allmänhet skulle önska, torde det kunna ursäktas mig, då jag ännu icke en enda gång sedan denna riksdags början satt den ärade Kammarens tålmod på prof.

Den motion, som nu är i fråga, har gifvit anledning till en hel mängd olika betraktelser, och det har väl också, som jag förmodar, varit af motionären åsyftadt. Innan jag inlåter mig på en

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af formu-
lär för pri-
märuppgifter
angående
näringsstati-
stiken.
(Forts.)

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af formu-
lär för pri-
märuppgifter
angående
näringsstati-
stiken.
(Forts.)

granskning af några punkter af motionen — och jag skall på långt när icke sysselsätta mig med alla — ber jag få förutskicka några allmänna anmärkningar rörande den så kallade näringsstatistiken. Det finnes nemligen inom hela statistikens område icke någon del, på hvilken anspråk af så olika art kunna ställas, som just inom näringsstatistiken; ty ju mer man försöker att i detalj bearbeta denna, i samma mån ökas ock, såsom man af erfarenheten finner, anspråken härpå. Här i Sverige har man sökt tillgodose dessa anspråk så vidt möjligt varit med afseende på vissa särskilda omständigheter, hvar till jag skall tillåta mig framdeles återkomma; men inom andra länder deremot har man, hvad beträffar speciellt den så kallade fabriksverksamheten, eller näringsstatistiken i inskränkt mening, icke gjort några försök att, som här, meddela några särskilda redogörelser. Visserligen har man i några länder för olika ändamål, deribland med hänsyn till beskattningen, anställt undersökningar inom vissa branscher af näringsstatistiken, men man har dock aldrig, såsom här i Sverige, sökt åstadkomma något fullständigt arbete i detta afseende, eller framlägga en redogörelse för verksamheten i det hela och dess särskilda delar inom detta område. Jag anser mig i fråga härom böra framhålla en uppgift, som förekommer i Herr Chefens för Civildepartementet yttrande till statsrådsprotokollet angående nu förevarande hufvudtitel, nemligen att man i Preussen år 1882 verkställt en s. k. yrkesräkning. Men denna afsåg icke annat än att få en uppgift å arbetsgifvare och arbetare inom de särskilda yrkena, alldeles icke, såsom här hos oss, å tillverkningskvantiteter och tillverkningsvärden. Och det är just i sist nämnda afseenden, som den nu ifrågavarande statistiken måste stöta på snart sagdt oöfvervinneliga svårigheter. Då härtill kommer, mine herrar, att hvad särskildt beträffar det embetsverk, som motionären gjort sig angelägen om att göra till föremål för sin uppmärksamhet, förhållandet är, att, tack vare statsmakternas gemensamma åtgöranden, detsamma under snart 19 år haft en prekär tillvaro, så bör man icke kunna ställa synnerligen stora anspråk på den ifrågavarande arbetsprodukten. Men då man, såsom motionären, säger att under en så lång tid som trettio år ingen utveckling skett, utan att frågan om en förbättrad näringsstatistik, såsom han uttryckt sig, stått och trampat på samma ställe och blifvit på obestämd tid officiellt begravnen, då gör man sig skyldig till ett påstående, som icke är sant. Ty en enkel jemförelse mellan de statistiska berättelserna för tjugu år sedan och dem, som nu afgifvas, visar, att de senare till omfång och innehåll äro något helt annat än de förra, och man har således sökt att med all flit och nit och, så vidt befintliga arbetskrafter medgifvit, göra hvad man kunnat för att tillfredsställa de olika anspråken.

Hvad nu angår några särskilda frågor, som i motionen blifvit framhållna, så förekommer t. ex. på sid. 4 vissa uttryck, väl icke i bestämda ordalag, men som dock skulle kunna vilseleda den, som icke närmare känner förhållandet, och komma honom att tro att den statistiska beredningen tillkommit endast för den s. k. näringsstatistikens skull. Jag vill icke inlåta mig i någon när-

mare utredning af denna sak, ty det torde i allmänhet vara tillräckligt känt, att så icke är förhållandet, utan att beredningen i allmänhet har till uppgift att söka, så vidt möjligt är, utföra ett slags kontroll öfver och bereda öfverensstämmelse emellan de särskilda publikationerna af det statistiska trycket samt att ordna dem.

Beredningen spelar dock icke någon större roll inom detta område och den har ej, så vidt jag vet, mer än två eller tre sammanträden hvarje år.

Det talas vidare på sid. 5 om komitén för inrättandet af ett statistiskt embetsverk och att den uttalat sig om näringsstatistikens brister. Så vidt jag kan erinra mig, afsåg denna komités arbete den statistiska frågan i sin helhet och man talade dervid om bristerna icke blott i näringsstatistiken utan äfven inom andra områden af detta ämne.

Det talas vidare på samma sida om bearbetningen af de statistiska uppgifterna. Jag får då upplysa, att en bearbetning i detta ords egentliga mening icke tillhör Kommerskollegium. Den ligger inom ett helt annat område och utföres också inom Statistiska centralbyrån.

Ett omdöme af tullkomitén anföres äfven: Jag kan ju finna det ganska naturligt, att motionären framhållit detta, och förklaringen dertill ligger ju också ganska nära till hands, då han varit sekreterare i denna komité.

Här förekommer vidare något tal om all den omsorg, som Kongl. Maj:t låtit nedlägga på att lemna för näringsstatistikens bearbetande betryggande föreskrifter. Det förstår jag icke rätt. Jag känner icke till någon särskild omsorg från Kongl. Maj:ts sida i detta afseende. Men det vet jag, att då fråga varit om anslag och medel för att, så vidt möjligt, kunna utarbета den ifrågasvarande statistiken, Kongl. Maj:t icke gjort något för detta ändamål.

Här säges vidare på sid. 7, att om de personer och de krafter, som nu användas för det ifrågasvarande ändamålet, icke äro lämpliga, det icke torde möta några svårigheter för chefen för Civildepartementet att på annat håll finna den härför erforderliga dugligheten. Ja, jag medgifver detta, och motionären själf bör naturligtvis i det afseendet bäst kunna lemna hänvisning, likasom han i nämnda afseende icke underlåtit något för att fästa chefens för Civildepartementet uppmärksamhet på sig själf.

Vidare talas om den personal, som användes för det statistiska arbetet inom Kommerskollegium, och det sägs på sid. 9, att kamreraren, det vill säga chefen eller förmannen för det så kallade kamrerarekontoret, hvilken har att sammanfatta uppgifterna, sådana de inkomma från vederbörande, dessutom har "åtskilliga räkenskaps-göromål". Ja, han har icke blott åtskilliga, utan hans tid är i det närmaste till fullo upptagen af sådana göromål. Det är endast med den yttersta ansträngning, han kan få någon tid öfrig för de statistiska göromålen. Arbetet i kammarkontoret har under de senare åren så tillväxt, att han numera har daglig sysselsättning just med dessa så kallade räkenskaps-göromål och då är det verkligen orimligt att begära, att denne person skall odeladt kunna egna sig åt

Angående ifrågasatt beviljande af anslag för utarbetande m. m. af formulär för näringsuppgifter angående näringsstatistiken.
(Forts.)

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af forme-
lär för pri-
märuppgifter
angående
näringsstati-
stiken.
(Forts.)

statistiken. I viss mån är förhållandet enahanda med de andra tjänstemännen. Kammarförvandten skall vara biträde åt kamreraren och är skyldig att inträda i hans ställe, då han är förhindrad att tjänstgöra. De båda öfriga tjänstemännen, eller kammarskrifvarne, arbeta för en lön af 1,200 kronor och man kan väl icke rimligtvis begära att desse likasom de öfriga nyss nämnda tjänstemännen, hvilka icke numera kunna kallas unga, skola för den ringa aflöning de åtnjuta egna sin tid odeladt åt verket. Förhållandet är också, att tjänstemännen allesammans, kamreraren inbegripen, måste för sin utkomsts skull tjänstgöra på andra håll.

Beträffande den på sidan 10 förekommande förutsättningen, att, om lönerna skulle vara för små, det vore att gå i motsatt riktning med frågorna att börja med att höja aflöningen, för att derigenom erhålla ett godt arbete, tycks motionären anse lönerna böra vara låga; man bör således efter hans uppfattning uppmuntra vederbörande, att mot otillräcklig aflöning arbeta flitigt, och sedan de det gjort böra de liksom snälla skolgossar hugnas med belöningar.

Särskildt framhållas härefter i motionen några så kallade origtigheter, som skulle förekomma i Kommerskollegii berättelse öfver fabriker och manufakturer. Det talas t. ex. på sidan 12 om, att tillverkningen af fönsterglas för år 1879 uppgifvits vara 12,602 kistor, värda 250,576 kronor, i stället för det rätta 22,192 kvartkistor, värda 337,576 kronor. Jag har särskildt eftersett denna uppgift i den samling af primäruppgifter, som finnes i Kollegium, och den är sådan som i berättelsen afgifvits. Om tullkomitén från en eller annan fabriksegare fått andra uppgifter, så är det alldeles omöjligt för Kollegium att hafva reda derpå.

Beträffande vidare artiklarne ullgarn och pappersmassa har jag icke undersökt huru härmed förhåller sig, men jag är öfvertygad om, att de förekommande siffrorna äro rigtiga; jag upp-repar dock ännu en gång, att det kan vara ganska förklarligt, att en annan uppgift har, på särskild begäran, meddelats tullkomitén, och då motionären talar om officiella rättelser, så vågar jag påstå, att den ena uppgiften kan vara lika officiel som den andra. Båda kunna vara origtiga, derom är ingen fråga, men man torde med fog kunna ifrågasätta om det ens är rimligt att begära, det näringsidkare skola lemna fullt noggranna uppgifter i fråga om beloppet och värdet af deras tillverkningar. Gör man det likväl, så får man nöja sig med uppgifterna, sådana de erhållas. Att kunna strängt granska dem är icke möjligt, och de försök, som flere gånger blifvit gjorda för att rätta uppgifter, som förefallit mer eller mindre felaktiga, hafva ofta ledt till det enkla svaret: "viljen I icke nöja eder med de uppgifter ni fått, är det oss likgiltigt; vi hafva lemnat dem."

Motionären talar vidare om bristen på redogörelse för antalet mejerier i landet. Mejerierna tillhöra ju jordbruksstatistiken och måtte väl icke kunna hänföras till fabriks- och handtverks-industrien. Ytterligare anmärker motionären, att någon redogörelse öfver bränvinshandteringen icke lemnats. Det finnes ju en sär-

skild byrå, som lemnar sådana uppgifter, och jag undrar om det ej skulle gifva befogad anledning till anmärkning om de förekomme på tvenne olika ställen.

Vidare talas om några grupper, som icke skulle vara upptagna i de statistiska berättelserna såsom fabriker. Det kommer sig helt enkelt deraf, att vederbörande icke uppgifvit dem såsom sådana. Uppgiften till handelskalendern hindrar nemligen icke, att de till Kommerskollegium lemna en annan. En mängd så kallade handtverkare, hvilka icke äro skyldige att lemna några särskilda uppgifter angående omfattningen af sin rörelse, uppgifva sig troligen hos redaktionen af handelskalendern såsom fabriker, ehuru de rätteligen borde hänföras till handtverkareklassen. Deraf kommer denna skilnad, hvilken således lätt låter förklara sig. Det är vidare att observera, att vi icke hafva någon legal bestämning, som skiljer fabriker och handtverk. Man har dervid icke någon annan bestämelse än dem, som så småningom utbildat sig redan från den tid, då skråväsendet existerade i Sverige och som närmare bestämdes genom 1864 års näringsförfattning: att det nemligen beror helt enkelt på vederbörande sjelfva att uppgifva, huruvida de drifva fabriks- eller handtverksrörelse. I förra fallet äro de skyldiga att lemna vissa uppgifter, från hvilka de såsom handtverkare äro befriade. Vilja de nu lemna andra uppgifter till en handelskalender, så är detta dem obetaget. Det antal, som här uppgifvits i Kommerskollegii berättelse, är detsamma, som lemnats af vederbörande länsstyrelser och magistrater, hvilka det åligger att göra sammandrag häröfver. Så är äfven förhållandet med tegelbruken, hvaraf handelskalendern enligt motionärens uppgift skulle upptaga ett större antal, än som i Kommerskollegii berättelse angifves. Detta kommer sig helt enkelt deraf, att många tegelbruk varit nedlagda det år, berättelsen omfattar, och då tegeltillverkningen, som bekant, är en mycket rörlig handtering, så är det icke ovanligt att ett tegelbruk existerar det ena året, men upphör det andra.

Ibland de mera märkvärdiga anspråk, motionären framställt, vill jag fästa uppmärksamheten å sidan 13 i motionen, der det talas om att all uppgift saknas rörande landets fotografer. Jag har ännu aldrig hört någon ifrågasätta att hänföra fotografer hvarken till fabriker eller handtverkare. Med samma skäl tycker jag då att motionären bort för fullständighetens skull nämna, att uppgift saknades äfven öfver målare och skulptörer.

På sidan 14 talas om systemet vid uppställningen af yrkena. Jag kan icke yttra mig härom, enär motionären endast hänvisar till Teknisk Tidskrift för år 1876, der man å sidan 127 skulle få upplysning om ett — system. Det måtte då icke vara synnerligen utarbetadt efter som det icke kräft större utrymme. — Motionären säger å sidan 15, att "flera upplysningar än de, som nu begäras, torde dock det stora flertalet af våra näringsidkare ej vara obenägna att lemna". Det vågar jag påstå vara ett misstag, ty dessa näringsidkare lemna alldeles icke med någon godvillighet de af dem begärda uppgifterna; det går efter en viss slentrian, men, som sagdt,

Angående ifrågasatt beviljande af anslag för utarbetande m. af formulär för primäruppgifter angående näringsstatistiken.
(Forts.)

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af formu-
lär för pri-
märuppgifter
angående
näringsstati-
stiken.
(Forts.)

ingalunda villigt, och vore jag näringsidkare skulle jag till och med sätta i fråga om jag vore skyldig att lemna några uppgifter alls. Efter min uppfattning är det en fråga, som Kongl. Maj:t icke kan afgöra ensam på administrativ väg.

På sidan 16 förekommer den anmärkning, att i berättelsen angående bergshandteringen saknas uppgift om gjutgodstillverkningen. Såvidt jag förstår, är den fullständigt angifven.

Vidare anmärker motionären, att uppgifter om uppfordringen af berg icke lemnats. Berg väges icke; det kan ju icke komma i fråga, och af det berg, som brytes, användes för öfrigt mycket till så kallad igensättning af grufvor, i hvilket fall det icke uppfordras.

På sidan 17 talas om önskvärdheten af ett särskiljande af grufvor, som blott försöksvis arbetas, från arbetade grufvor. Ett sådant särskiljande är också tydligen gjordt.

Vidare talas om ett särskiljande af gjutgodstillverkningen på landet och i städerna. Det är naturligt att det icke ligger någon vikt på *hvarst* tillverkningen effektueras utan på tillverkningskvantiteterna.

Beträffande berättelserna angående handel och sjöfart har motionären varit jernförelsevis mild och jag skall för att icke göra detta anförande längre än nödigt är, icke uppehålla mig vid hvad han i afseende å dessa berättelser yttrat.

I fråga om transport af gods på kanaler bör jag dock erinra, att då motionären anmärker, att som Jernvägstrafikstyrelsens uppgifter i fråga om sådan transport äro fördelade i 17 grupper, ett dylikt fördelande utan svårighet skulle kunna utföras äfven i fråga om forslingen på kanaler. Det är origtigt, ty för forslingen på kanaler gå afgifterna i allmänhet ut efter en helt annan grund. Det gods, som forslas, beräknas nemligen icke efter det forslade godsets beskaffenhet utan efter fartygsdräktigheten. Kongl. Maj:t har också på särskild framställning af Kommerskollegium funnit godt medgifva, att, med hänsyn till den ifrågavarande tabellens ofullständiga innehåll, densamma skall indragas, och i den berättelse om inrikes handel och sjöfart, som är under utgifvande, kommer den heller icke att ingå.

Den anmärkning, som framställes på sidan 21, eller att det skulle vara af synnerlig vikt om det lemnades uppgift på i andra länder gällande tullsatser på våra förnämsta exportartiklar, äfven som å sådana inhemska varor, som kunde lämpa sig för export, innefattar också ett anspråk, som icke är väl grundadt. Det skulle tvärt om, så vidt jag förstår, vara ganska origtigt, om man försökte gifva sådana fingervisningar åt våra industriidkare. De böra sjelfva handla efter mogen öfvertygelse och sålunda sjelfve bedöma hvad som i detta afseende kan för dem vara lämpligt eller icke lämpligt. Det låter mycket väl tänka sig, derest man skulle gifva dem den af motionären antydda vägledningen, att under det berättelsen utarbetas och tryckes, just de förhållanden, hvarpå man velat fästa uppmärksamheten, undergått förändring. Det kan aldrig tillhöra en officiel berättelse att gifva en sådan vägledning för vederbörande.

I fråga vidare om särskilda uppgifter angående de tekniska läroverken, så är det en sak, som rör undervisningen. Den hör till ett helt annat område än näringsstatistiken. Det är visserligen sant, att de af motionären omnämnda, af de tekniska läroverken afgifna årsberättelser ingå till Kommerskollegium, men de insändas derifrån till Ecklesiastik-departementet, och det är detta departement, som bör om dessa läroverk lemna en statistisk redogörelse, derest en sådan anses vara af vikt, och detta så mycket mer, som hvarken Tekniska högskolan eller Chalmerska läroverket i Göteborg stå under Kommerskollegii uppsigt.

Angående ifrågasatt beviljande af anslag för utarbetande m. m. af formulär för primäruppgifter angående näringsstatistiken.
(Forts.)

I fråga om bristen på primäruppgifter till grund för den så kallade bergverksberättelsen, bör jag meddela, att vederbörande bergmästare fått sig tillställda formulär, enligt hvilka de erforderliga primäruppgifterna skola insamlas, och det är på bergmästarnes årsberättelser, som den ifrågavarande berättelsen grundar sig.

Hvad nu angår motionärens förslag om anvisande af ett särskildt anslag till betäckande af de för utarbetandet af nya formulär för insamlande af primäruppgifter till de meranämnda statistiska redogörelserna uppkommande kostnader, så är ett sådant anslag här vid lag icke af nöden, enär slika utgifter utgå från expensmedlen.

Jag har kanske alltför länge i ett föga intressant ämne upptagit den ärade Kammararens dyrbara tid, men jag har likväl trott mig böra göra några anmärkningar mot det sätt, hvarpå motionären behandlat denna sak. Jag vill hos honom ej söka några särskilda motiv, utan antager, att han varit ledd af sanningskärlek och af ett behof att göra en framställning, sådan den här tillkommit, och jag kan i viss mån respektera detta; men hvad jag icke kan gilla eller icke ens tillerkänna något slags värde, det är den anspråksfullhet, som genomgår hela hans framställning. Det är deri en ton af en viss förnäm öfverlägsenhet, som uppenbarar sig på hvarje sida och som kan tydas ungefärligen så här: jag och ingen annan har genomträngt denna sak.

Dessutom vill det synas mig, att hans framställning, såväl i dess helhet som i sina detaljer, icke grundar sig på en sådan sakkännedom, som varit önskelig, då han ansett sig böra uppträda med ett förslag i detta ämne.

Herr J. H. G. Fredholm: De flesta af den siste ärade talararens anmärkningar synas mig ej vara af natur att behöfva här bemötas. Det är blott med anledning af förebräelsen för af mig lemnade origtiga uppgifter, som jag vill yttra några ord.

Talaren sade nemligen, att han i de primäruppgifter, som finnas i Kollegium, särskildt granskat den af mig lemnade uppgiften om 1879 års tillverkning af fönsterglas och funnit att denna min uppgift icke skulle hafva varit riktig, och han trodde att jag såsom sekreterare i tullkomitén hade fått några uppgifter från annat håll, som berättigat mig att korrigera den af Kollegium anförda siffran. Detta är emellertid ej förhållandet, utan saken är

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af formu-
lär för pri-
märuppgifter
angående
näringsstati-
stiken.
(Forts.)

helt enkelt den, att då jag sysselsatte mig med uppställandet af tabellen öfver glasbruken, fann jag att tillverkningen af fönster-glas, som utgjorde år 1876 30,000, 1877 24,000, 1878 21,000 qvartskistor, året 1879 plötsligt föll till 12,000. Detta fall från 21,000 till 12,000 på ett enda år föreföll mig sällsamt, i synnerhet som ingen känd orsak förefans till en så plötslig nedgång i tillverkningen. Häraf föranleddes jag att i Kollegii primäruppgifter söka förskaffa mig upplysning huru härmed kunde förhålla sig; och då fann jag att den minskade tillverkningen var framkallad deraf, att man i Kollegii berättelse för 1879 uteglömt Glafva glasbruks tillverkning på omkring 7,900 qvartskistor. Denna tillverkning hade i berättelsen upptagits bland tillverkningar af diverse glaskärl, och jag förde då denna post på dess rätta ställe och reducerade den andra. Och att detta verkligen är ett af Kollegium begånget fel, det framgår uppenbarligen af de lemnade uppgifterna på de följande årens tillverkning jemförda med de föregående. Tillverkningen var nemligen 1878 21,000, 1879 12,000, och steg år 1880 åter till 21,000 qvartskistor. Det var blott detta jag med anledning af förebräelsen för lemnade origtiga uppgifter ville säga.

Men ännu ett ord med afseende på den ärade talarens uppfattning af svårigheterna att kunna lemna några uppgifter angående främmande länders tulltaxor. Jag förbiser visst icke svårigheterna; men sådana finnas ju öfverallt. Jag vill blott bedja herrarne observera, att om en person i detta land, der det så mycket talas om att exportera, tror sig tillverka en sak, för hvilken han anser möjlighet förefinnas att bereda afsättning i främmande land, så är ju den möjligheten i främsta rummet beroende på hurudana tullsatserna äro i det land, till hvilket han vill exportera sin vara. Om han nu vill skaffa sig upplysning härom, så kan han i vårt land ej erhålla en sådan annat än på helt enskild väg. Det vill säga han får gå till en boklåda, för att genom bokhandlarens försorg få åt sig införskrifven det främmande landets tulltaxa. Dels drager detta oftast lång tid, innan man hitfår hvad som utifrån blifvit requireradt, dels är det förenadt med omkostnader, som måhända sedermera befinnas vara bortkastade, och när han äntligen får den eftersträfvade tulltaxan, så är han genom dess affattande på ett främmande språk ofta urständsat att inhemta hvad han behöfver veta.

Sådana äro de svårigheter, stundom för honom omöjliga att öfvervinna, hvilka möta den, som här vill vara företagsam. Och när dessa svårigheter upprepas för den ena efter den andra, så bör det vara klart, att de tillsammans skola blifva högst betydligt större än om Kollegium hade att dem ensam öfvervinna. Det är derföre af vikt att få denna brist på kännedom om andra länder undanröjd genom offentlig myndighets försorg. För oss, som ligga i periferien på världsmarknaden och tala ett språk, som ej är något verldsspråk, har denna angelägenhet vida större betydelse än för andra folk, och detta oaktadt finner man dock, att i ett land sådant som England, der kännedomen om andra länders affärsförhållanden är lättast tillgänglig, parlamentet det oaktadt

icke dragit i betänkande att till den engelska industriens tjänst utgifva komparativa öfversigter af andra länders tulltaxor, som hållas allmänheten tillgängliga för ett pris af 2 sh. och 6 pence.

Herr Johansson i Noraskog: Då frågan nu kommit under öfverläggning, kan jag icke underlåta att, så godt jag förmår, gifva ett moraliskt stöd åt motionärens framställning. Jag gör det så mycket hellre som den näst siste ärade talaren äfven nämnde något rörande statistiken angående bergshandteringen. Det är just med afseende derå jag ber få nämna några ord. Talaren yttrade i början af sitt anförande, bland annat, att motionären sagt, att vår näringsstatistik i allmänhet under de sista 30 åren icke förändrat sig, utan stode på samma ståndpunkt för närvarande som då, och talaren ville mot detta yttrande inlägga en protest. Jag vill be Eder, mine herrar, som intressera er för saken, att just med afseende å denna statistik anställa en jämförelse mellan uppställningen i Kommerskollegii berättelse öfver bergshandteringen för åren 1857 eller 1858, då Kommerskollegium tog arf efter det gamla Bergskollegium, och uppställningen i Kommerskollegii statistik i samma ämne för år 1884. Herrarne skola blifva förvånade öfver den likhet dessa berättelser hafva med hvarandra. Man skall knappast finna någon annan skilnad än i fråga om det vigt-slag som begagnats, äfvensom sifferuppgifterna. Dessa lemnas i Kommerskollegii äldre berättelse i skeppund, lispund och skålpund, men i den senare berättelsen i centner och skålpund. Uppställningen är annars alldeles densamma. Det redogöres sålunda stycke för stycke för hvarje grufva och den uppfordring, som der egt rum. Detta anses förmodligen vara af sådan vigt att ett omnämmande af hvarje grufva särskildt är af nöden. Men deremot redogöres *icke* för hvarje af de olika verkstäderna t. ex. i fråga om tillverkning af tackjern eller stångjern. Här får man blott i summor veta, huru mycket som tillverkats i hvarje län. Möjligen fogas dertill en anmärkning om, på hvilket ställe den största eller minsta tillverkningen eger rum. Efter min uppfattning borde man vara lika angelägen att uppgifva tillverkningen vid hvarje särskild hytta eller smedja som någonsin för hvarje grufhåla, och dylika uppgifter borde desto mindre vara svåra att meddela, som dessa verkstäders antal icke är så öfvermåttan stort, men hafva en vida större betydelse för kännedom om handteringen än de olika grufvorna och deras uppfordring. En annan med grufvorna liknande specialitet, som i berättelsen förefinnes, är gjutgodstillverkningen. För denna som är skäligen obetydlig, uppgifves i berättelsen, huru stor denna tillverkning är på hvarje särskildt ställe; och detta "sker väl derför", att denna tillverkning uppgår till jämförelsevis små belopp.

Den näst siste ärade talaren yttrade, bland annat, äfven, att statistiken för bergshandteringen grundade sig på bergmästarnes uppgifter, för hvilkas afgifvande desse följde uppställningen i stadgade formulär. Ja, detta är sant, och jag skulle vara tacksam, om Kommerskollegium ville mera detaljeradt än hittills följa berg-

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
n. af formu-
lär för pri-
maruppgifter
angående
näringsstati-
stiken.
(Forts.)

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af formulär
för pri-
märuppgifter
angående
näringsstati-
stiken.
(Forts.)

mästarnes uppgifter. Jag har sysselsatt mig med att särskildt för den ort, jag tillhör, söka reda på, huru förhållandena i bergshandteringen gestaltat sig, särskildt under de sista årtiondena, men det har icke varit mig möjligt att kunna ur de statistiska berättelserna få de uppgifter, jag önskade. Jag har varit nödsakad att gå till bergmästarnes egna uppgifter. Om nu ett och annat i deras formulär skulle vara bristfälligt, så borde det väl icke vara mera omöjligt för Kommerskollegium än det är för Statistiska centralbyrån att söka så småningom förbättra dem. Så har Statistiska centralbyrån gjort, ej blott i fråga om kommunalstatiken utan äfven på öfriga områden af dess verksamhet, under det Kommerskollegium deremot helt enkelt begagnar samma formulär för sina statistiska uppgifter som för 20 å 30 år sedan. Vi borde dock gå framåt i det hänseendet som i andra och, i sanning, mycket återstår på detta område att förändra och förbättra.

I sin senaste berättelse om bergshandteringen klagar Kommerskollegium, bland annat, öfver den stora svårigheten att skilja mellan uppgifterna angående olika slag af stångjern och smältstycken m. m. Ja, när Kommerskollegium sjelf klagar deröfver, hvarföre då icke ändra formulären på ett sådant sätt att man kan vinna mera öfverskådlighet i detta hänseende? Det ser nästan ut som om Kommerskollegium icke visste, att man under de sista 30 åren verkligen tillverkat många andra slag af mer eller mindre förädladt jern än stångjern, om hvilka jernsorter man i berättelserna förgäfvres skall söka den ringaste upplysning. Det förefaller nästan, som om i Kommerskollegium rådde stor okunnighet angående den utveckling, som i synnerhet stångjernssmidet undergått, och det borde sannerligen ej vara omöjligt att angående dess olika grenar erhålla mera noggranna och detaljerade uppgifter än som nu är förhållandet.

Såsom frågan emellertid nu föreligger och då det icke finnes någon utsigt att åtminstone så till vida gifva form och lif åt motionen, att man sökte utverka det anslag, som af motionären blifvit ifrågasatt, så återstår icke något annat än att instämma i det slut, hvartill Utskottet kommit. Jag har dock velat yttra hvad jag nu anført, för att visa, att motionären i grund och botten icke haft så orätt, då han på ett sakrikt och uttömmande sätt velat framhålla de brister, som vidlåda så väl den i fråga varande statistiken, som vår näringsstatistik i allmänhet.

Herr Sjöberg i Stockholm: Jag skall icke ingå i närmare bemötande af hvad den näst föregående ärade talaren yttrat, men då det föreföll mig som om han med sitt anförande hufvudsakligen velat säga, att med den kännedom, han om förhållandena egde, han funnit, att vissa i föreliggande motion framställda anmärkningar icke vore så alldeles obefogade, så ber jag helt enkelt få anmärka, att om man anställer en jämförelse mellan den i fråga varande berättelsen om bergshandteringen i riket och motsvarande i Norge äfvensom den, som helt nyss i Österrike utgifvits, man skall finna, att den svenska berättelsen är vida fullständigare och mera

omfattande än de sistnämnda. Nu vill jag icke yttra mig om, huruvida de, om jag ej missminner mig, redan sedan början af 1860-talet använda, till bergmästarne utsända formulären kunde vara fullständigare än de äro, men det har allmänt ansetts, att de berättelser i detta ämne, som förr utarbetades af då varande Bergskollegium, och hvilka det nu åligger Kommerskollegium att afgifva, hafva ganska betydande förtjenster, hvilket, jag upprepar det, än mer framträder, om de jemföras med de omförmälda utländska. För öfrigt skulle jag med hänsyn till samme talareshänförelse vilja säga, att då man under loppet af många år haft nöjet ofta se honom i Kommerskollegii arkiv sysselsatt med forskningsarbete, som också haft många utredningar till resultat, det törhända icke hade varit så alldeles olämpligt, om han någon gång fäst vederbörandes uppmärksamhet på de förhållanden, han nu funnit skäligen anmärka. Jag vågar försäkra, att en sådan anmärkning med största tacksamhet skulle hafva mottagits och, derest den befunnits grundad, utan tvifvel ländt till de åtgärder, som kunnat finnas erforderliga för de anmärkta bristernas afhjelpande. Men naturligtvis hade det då icke varit att påräkna mer än en eller två personers tacksamhet, under det att det alltid vore att vänta litet mera effekt, om hvad man hade att anmärka framställdes offentligt i Kammaren, så att säga inför hela den svenska allmänheten. Men det beror på hvar och en sjelf att använda de medel, som anses lämpligast för vinnande af vissa ändamål.

Detsamma skulle jag kunna säga mot motionären. Ty, utan att vara i tillfälle att direkt påvisa de felaktiga sifferbelopp rörande vissa uppgifna tillverkningar han i sin motion meddelar, ber jag få erinra, att de primäruppgifter, som inkomma till Kommerskollegium från fabriker och handtverkerier, i regel äro vilseledande och felaktiga, och särskildt att, hvad angår så väl beloppet som värdet af tillverkningar, siffrorna kunna antagas vara lägre, än hvad de borde vara, ehuruval det någon gång vill synas att motsatsen kan inträffa, eller då för ett eller annat ändamål beloppen i fråga uppgifvas *högre* än de äro. Men man får taga uppgifterna sådana de äro. För att erhålla fullt exakta och tillförlitliga primäruppgifter erfordrades det att resande kontrollörer anställdes med uppdrag att taga reda på hithörande förhållanden. Då, men endast då, vore det möjligt att komma till en någorlunda fullständig utredning af saken.

Man skulle naturligtvis kunna förfara så, att man sände kring frågor och anmärkningar samt anställde jemförelser mellan uppgifterna för olika år. Detta har äfven gjorts inom Kommerskollegii kammarkontor, men det har icke ledt till något resultat. Det har till och med händt att i stället för ordentliga uppgifter man fått till och med mindre höfliga bref till svar.

Jag nämnde i mitt förra anförande, och jag upprepar det än en gång, att jag anser det vara mindre rimligt att begära dylika uppgifter af enskilda personer; och jag säger ånyo, att, om jag sjelf vore näringsidkare, jag nästan tror att jag skulle undandraga mig att lemna dylika, om de begärdes af mig. Man vill hafva en

*Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af formu-
lär för pri-
märuppgifter
angående
näringsstatis-
tiken.
(Forts.)*

Angående
ifrågasatt be-
viljande af
anslag för ut-
arbetande m.
m. af formu-
lär för pri-
märuppgifter
angående
näringsstati-
stiken.

i alla riktningar och för alla områden fullständig statistik, men man vill icke använda den enda utvägen, som förefinnes för att nå detta mål, nemligen att anslå dertill nödiga medel. Jag talade nyss om en så kallad yrkesräkning, som år 1882 anställdes i Preussen. Hvad en dylik statistisk utredning i stor skala kostar, framgår af chefens för Civildepartementet anförande till statsrådsprotokollet, der bland annat meddelas en från Statistiska centralbyrån hemtad uppgift, att sagda yrkesräkning kostade Preussiska staten 1,036,606 riksmark, eller mer än 900,000 svenska kronor, och detta för ett enda år.

Jag skall icke vidare taga den ärade Kammarens tid i anspråk. Endast några ord ber jag få tillägga beträffande en uppgift, som jag förbisåg i mitt förra anförande, den nemligen att i fabriksberättelsen också skulle saknas redogörelse för antal hotell, krogar och näringsställen. Jag vill icke medgifva, att detta är någon brist. Men då motionären tyckes intressera sig för denna sak, vill jag säga, att i redogörelsen för 1880 års folkräkning, 3:dje delen sid. 69, förekommer en uppgift, visserligen icke om antal hotell, men antalet värdshusvärdar, kypare, uppasserskor o. s. v.

Jag ber Herr Talmannen och Kammarerna om ursäkt, om jag uppehållit mig något för länge vid detta ämne.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammarerna Utskottets hemställan.

I punkten 4 hemställde Utskottet, att en inom Andra Kammarerna af Herr K. Söderblom väckt motion (N:o 75), med förslag till ändring i villkoren för beviljande af lån ur manufakturförlagslånefonden, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Efter föredragning af punkten anförde:

Ang. ändring
i villkoren för
erhållande af
lån ur manur-
fakturförlags-
lånefonden.
(Forts.)

Herr Söderblom: Jag tror mig finna, att Utskottet antyd- tydt att jag vändt mig till orätt håll. Utskottet säger nemligen att "Kongl. Maj:t säkerligen ej lär underlåta att, i mån som räntan i allmänna penningmarknaden nedgår, äfven nedsätta räntan å fondens utlånade medel". Jag är tacksam för denna fingervisning. Men hvad Utskottet vidare behagar yttra i sin motivering kan jag icke med lika tacksamhet mottaga. Jag hade icke väntat att Utskottet skulle säga något sådant som att "det är ovisst, huruvida under nu rådande förhållanden industriidkare kunna påräkna att erhålla lån till lägre eller ens till samma ränta som den för lån ur fonden för närvarande föreskrifna"; och jag kan icke förstå detta Utskottets resonnement. När fonden har tillkommit för att underlätta industrien, så kan det icke vara öfverensstämmande med dess uppgift att taga så hög ränta å utlånade medel som en industriidkare, hvilken är i behof af lån, måste betala i andra penningeinträttningar. Vidkommande den af mig föreslagna utsträckning af lånetiden, yttrar Utskottet, att "den lånetid af 8

år, som nu är bestämd, synes Utskottet vara så lång, som skä- *Ang. ändring*
ligen kan för industriella anläggningar begäras“. Jag har svårt *i vilkoren för*
att tro det Utskottet menat allvarligt med hvad det i detta fall *erhållande af*
yttrat. Det är väl nemligen allmänt känt att, om en industri- *lån ur manu-*
idkare erhåller ett lån på 8 år, han ej gerna kan på 4 år få den *fakturaförlags-*
ställning, att han då kan börja kapitalafbetalningen med $\frac{1}{4}$ år- *lånefonden.*
ligen. Det är icke möjligt. Jag har emellertid icke något yr- *(Forts.)*
kande att göra.

Herr Granlund: Jag skall be att få understödja den nu förevarande motionen. I likhet med motionären anser jag, att i fråga varande lån icke är af stor betydelse för industrien, emedan den föreskrifna lånetiden af 8 år är alldeles otillräcklig. Om en ny industriel anläggning uppstår inom landet, så åtgå minst några år, innan anläggningen blir fullt färdig, och derefter flere år, innan den industriella inrättningen blifvit tillräckligt känd och vunnit det förtroende inom landet, att afsättning af dess varor i någon mera afsevärd mån kan ega rum. Erhåller man nu lån ur fonden, måste man betala 5 procent ränta och på fjerde året börja kapitalåterbetalningen med 25 procent årligen, till dess hela lånet infriats. Motionären deremot önskar en utsträckning af lånetiden till 15 år och föreslår derjemte, att lånet skall amorteras under de sista 10 åren med 10 procent årligen. Under dessa villkor kunna lånen verkligt understödja industrien. Nu göra de det icke. Det finnes verkligen många, deribland äfven jag, som ämnat förskaffa sig lån ur ifrågavarande fond, men vi hafva vid närmare betänkande funnit oss icke hafva någon fördel deraf, då räntan varit så hög som 5 procent, till hvilken ränta lån kan erhållas af enskilda personer. Under en tid, då statens kredit är så god, att den kan upptaga lån mot en ränta af 4 procent och derunder, så borde väl staten på ett mera verkande sätt än som nu sker, understödja den svenska industrien. Det torde visserligen icke nu kunna åtgöras något till frågans lyckliga lösning, då Stats-Utskottet afstyrkt motionärens förslag, men jag hoppas, att motionen ett annat år återkommer i förändradt och utförligare skick och då vinner mera understöd.

Den nu ifrågavarande fonden är ganska gammal. Den härleder sig, tror jag, från 1700-talet, och dess största tillgångar äro samlade under sådana förhållanden, att statsverket icke kan anses hafva uteslutande bestått dem. Fonden har under senare åren genom statsmakternas åtgärd betydligt minskats, men den var ganska stor förut. Den utgaf då lån mot 4 procent ränta, i stället för att nu fordras 5 procent. Fonden förvaltades förr af ett särskildt embetsverk med kassör och kamrerare m. fl., men sedermera indrogs detta embetsverk och förvaltningen af fondens tillgångar uppdrogs åt Kommerskollegium.

Då frågan nu framkommit inom Riksdagen, så hoppas jag att Kongl. Maj:t utan särskild skrifvelse från Riksdagen skall, särdeles under nuvarande tryckta förhållanden för vår industri, taga saken i närmare skärskådande och, om möjligt, framlägga något

Ang. ändring i villkoren för erhållande af lån ur manufakturförelags-lånefonden.

förslag, hvarigenom fonden bättre än nu kan blifva till ett verkligt understöd för den svenska industrien.

Häruti instämde Herrar *Vilh. Carlson* och *Norén*.

Herr Petersson i Hamra yttrade: Ehuru jag och min kamrat till venster äro goda vänner, hysa vi dock olika åsikter i fråga om handel och näringar. Men det är glädjande för mig att vid detta tillfälle kunna uttala mig i samma riktning som han. Vi landtmannaprotektionister hafva den öfvertygelsen att, om något kan göras för förbättring och upphjelpande af industrien, staten från sin sida icke bör underlåta att göra allt hvad den kan. Jag skulle gerna hafva sett, att Stats-Utskottet, beträffande Herr Söderbloms motion, kommit till ett annat resultat än som nu skett. Det hade varit önskligt, att åtminstone Utskottets motivering blifvit något annorlunda än den, som innehålles i sista raderna af utlåtandet. Men ännu torde måhända tiden icke vara mogen för att vinna något dylikt.

Vi hoppas dock att den tid snart må varda kommande, då Stats-Utskottet tager mera hänsyn till hvad enskilde motionärer uttala i frågor rörande handel och näringar. Någon förändring i hvad Utskottet här föreslagit lärer väl icke vara att vänta, men jag ber dock få instämma med motionären och tillika uttala den önskan att till ett annat års Riksdag samma förslag måtte ånyo framställas och då vinna nödig och önskvärd framgång. Jag ber sålunda att få instämma i de föregående talarnes yttrande.

Herr Sven Nilsson: Jag trodde verkligen icke att man skulle betrakta denna lilla fråga såsom en protektionistisk hufvudfråga, utan ansåg att man kunde lemna protektionismen derhän, till dess frågan derom förekomme i Kammaren. För min del kan jag icke heller fatta detta, lika litet som jag kan förstå hvad skilnaden är mellan motionären och Herr Söderblom, så vida ej Herr Petersson, som instämt med dem båda, ville instämma med motionären som protektionist och Herr Söderblom som frihandlare, men då blir hans yrkande i alla fall otydligt. Emellertid anser jag att Utskottet gått motionären så mycket till mötes, att han bör vara nöjd. Utskottet säger ju, att då Kongl. Maj:t finner tidpunkten och omständigheterna lämpliga, Kongl. Maj:t icke lär underlåta att nedsätta räntan å fondens utlånade medel. Jag tror därför icke att motionären behöfver vara missbelåten med Utskottets motivering och icke heller med det slut, hvartill Utskottet kommit, och anhåller därför om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Sjöberg i Stockholm: Äfven jag, Herr Talman, kan icke finna någon anledning till anmärkning mot Stats-Utskottets utlåtande. Jag är och bör naturligtvis också så mycket som någon vara intresserad för den industri, hvars upphjelpande skulle vara målet för dessa lån, men enligt mitt förmenande har motionären gifvit frågan större betydelse än den kan ega, af det enkla skäl,

att det kapital, man här har att röra sig med, är så obetydligt, att det snart sagdt kan ifrågasättas, huruvida icke denna fond helt och hållet borde indragas.

Hela kapitalet utgör icke mera än omkring 1,700,000 kronor och herrarne inse väl att då räntan af detta kapital tillika med de årliga inbetalningarne på de lemnade lånen skola fördelas mellan en mängd olika sökande, icke särdeles många kunna blifva tillfredsställda. Förut hade man ett betydligt kredititiv, som erhöles af Riksbanken, att tillgå och som, då det var högst, uppgick ända till 3,000,000 kronor. Å detta kreditiv betalade manufakturdiskontofonden då tre procent och utlåningsräntan var då bestämd till fyra procent. När Riksbanken sedermera höjde räntan, föranleddes deraf en ränteförhöjning å lånen till fem procent, som är den nuvarande räntan.

*Ang. ändring
i villkoren för
erhållande af
lån ur manu-
fakturförlags-
lånefonden.
(Forts.)*

Hvad utsträckningen af tiden för lånens återbetalning angår, kan jag icke heller instämma med motionären. Jag erkänner visserligen, att det kunde vara af vigt för de lånesökande, om tiden, inom hvilken återbetalningen skulle ske, utsträcktes, men, då man har att röra sig med ett så litet kapital, skulle följden deraf endast blifva att ett ringa fåtal komme i åtnjutande af dessa lån. — För några år sedan var jag sjelf betänkt på att framlägga ett förslag om nedsättning af räntan å dessa lån till endast fyra procent under förutsättning af lånetidens inskränkning. Jag rådförde mig då härom med åtskillige industriidkare såväl inom denna som i Första Kammaren och det gemensamma svaret från dessa blef, att de gerna underkastade sig att betala fem procent i ränta endast lånen blefve ställda på åtta års återbetalning såsom nu eger rum. Man förklarade det så — och det är nog det riktigaste, — att det egentligen är under de första åren en fabrikant behöfver ett sådant understöd och att han efter fem år, då kapitalafbetalningarne börja, utan allt för stora olägenheter bör vara i stånd att under den återstående lånetiden återbetala lånet. Allmänna meningen bland dessa herrar, med hvilka jag då samspråkade härom, var således den, att lånevilkoren borde vara desamma som nu äro bestämda. Jag upprepar ännu en gång, att, om lånetiden skulle utsträckas så långt som motionären föreslagit, skulle så ytterst få näringsidkare komma i åtnjutande af lånen att ändamålet med desamma komme att alldeles förfelas. Enda möjligheten att ej allt för få må blifva delaktige af den förmån, dessa lån innebära, beror derpå, att omsättningen blir sådan den nu är, och vid detta förhållande hemställer jag, att vid Utskottets afstyrkande må få bero.

Herr Sandwall: Jag är egentligen förekommen af den siste talaren. Jag ville just hafva gjort samma anmärkning, nemligen att fonden, som består af icke fullt 2 millioner kr., är så otillräcklig nu, när afbetalningen sker på 8 år, att resultatet skulle blifva mycket sämre, om man utsträckte lånetiden till 15 år. Det är gifvet att det vore för industriidkarne förmånligt, om tiden kunde utsträckas och afbetalningarne ske de sista 10 åren successive med 10 procent, men för att komma till ett sådant resultat vore alldeles

Ang. ändring
i villkoren för
erhållande af
lån ur manu-
fakturförlags-
lånefonden.

nödvändigt att öka fonden till 4 å 5 millioner, så att de lånesökande i någon mån blefve tillfredsställda. Detta kunde väl låta sig göra, eftersom man numera jemnt och ständigt hör talas om de goda tillgångarna i statskassan; och jag antager att åtminstone denna Kammare skulle vilja understödja ett sådant förslag, som ginge ut på lånetidens utsträckning och fondens förstärkning. Jag tror att Stats-Utskottet icke för närvarande kunnat handla annorlunda än det gjort, hvarför det troligen icke är lönt att göra något yrkande i motsatt riktning.

Jag skall icke heller göra detta, men vill hafva uttalat mig för önskvärdheten af att, när frågan närmast kommer före, fondens kapital må ökas och lånetiden utsträckas.

Herr *Ekdahl* instämde med Herr *Sandwall*.

Herr *Joh. Ohlsson*: Jag vill gifva den andre talaren i ordningen fullt rätt i afseende å denna fonds obetydlighet och otillräcklighet, för så vidt dermed fortfarande skall afses utlåning till de större industriidkarne, men jag tror att under nuvarande förhållanden och just med hänsyn till fondens obetydlighet, det förefinnes för densamma, om den skall bibehållas, en helt annan uppgift än tillföre, och det är att betjena den mindre industriidkaren. I sådant syfte tror jag att den skulle kunna verka synnerligen förmånligt genom att bereda tillgång till förlag för sådana yrkesarbetare, som vilja drifva sitt inlärdas yrke såsom eget, och sålunda underlätta utföningen af de yrken, många bland dem lärt sig.

Under sådant förhållande är jag motionären tacksam att han bringat frågan på tal inom Kammaren och hoppas att just denna omständighet skall gifva anledning dertill att fonden framdeles må ökas för att användas till det ändamål, jag framhållit.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter af Herr *Talmannen* i sådant afseende gifven proposition blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Punkten 5.

Bifölls.

Ang. ifrågasatt begäran om utredning beträffande ny organisation af landtmätaricorpsen.

Punkten 6.

Herr *J. E. Nyström* hade i en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 38) på anförda skäl föreslagit,

att Riksdagen måtte *dels* i underdänig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om behovet och lämpligheten af landtmätaricorpsens omorganisering i riktning, som i motionen antydts, och *dels* för bestridande af kostnaderna för en sådan utredning bevilja ett förslagsanslag af 3,000 kronor, men hade Utskottet under förevarande punkt hemställt, att motionen måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, erhöll

Herr Thermænius ordet och yttrade: Det har vid åtskilliga tillfällen under denna riksdag yttrats, att det vore önskligt att riksdagsarbetet, bedrefves med största möjliga skyndsambet. Jag kan icke heller neka till att jag vid genomläsandet af detta Stats-Utskottets utlåtande fått det intrycket, att det rådet verkligen blifvit efterföljdt. En motion, som är så väl genomtänkt och utarbetad som denna, har icke fått mer än 6 $\frac{1}{2}$ rader till svar, hvilket verkligen är mer än knapphändig. Utskottet har hänvisat till motionens innehåll och tillagt, att densamma icke är af beskaffenhet att kunna af Utskottet tillstyrkas. Då jag sålunda hänvisades till att se efter hvad som står i motionen, får jag säga att jag af densamma erhöll ett intryck alldeles motsatt mot det, som angifves i utskottsbetänkandet; och jag är säker på, att de af Kammarens ledamöter, som gjort sig besvär att se efter hvad Herr Nyström anfört, icke lära underlåta att instämma i det omdömet att motionens syfte är i hög grad behjertansvärdt.

Jag skall således, under förutsättning att Kammarens ledamöter tagit del af motionen, inskränka mig till att på de af Herr Nyström anförda skäl yrka bifall till motionen och afslag å Utskottets hemställan.

Herr Petersson i Runtorp anförde: Det har af den föregående talaren klandrats att denna motion icke af Utskottet rönt större afseende, ehuru den vore så synnerligen väl genomtänkt. Jag vet icke om detta omdöme sträckt sig till hela motionens innehåll eller till vissa delar af densamma. Jag skulle ock vilja medgifva att den är väl genomtänkt i *ett* afseende, och det är hvad beträffar den föreslagna nedsättningen i landtmäteritaxan. Men då motionären vill hafva landtmätarne indelade på särskilda distrikt, så att man icke finge taga andra till sitt biträde än den, som vore der stationerad, så tror jag att motionen i *detta* stycke *icke* är väl genomtänkt, utan skulle dess genomförande endast lända till nackdel och skada för allmänheten, som ofta nog kanske icke skulle vilja hafva den landtmätare till sitt biträde, som vore inom det ifrågavarande distriktet stationerad.

Jag tror att denna motion liksom så många andra af Herr Nyström icke varit så väl genomtänkt; må vara att den är det i vissa delar, men i sin helhet vädjar jag till enhvar, om jag icke har rätt i mitt påstående. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herrar *Magnusson* och *Erickson* i Bjersby.

Vidare yttrade:

Herr *Helander*: Om bifall till ifrågavarande motion skulle leda derhän, att man finge karteverksfrågan definitivt och lämpligt ordnad, äfvensom till förbättrade och mera tillförlitliga jordbruks-

Ang. ifrågasatt begäran om utredning beträffande ny organisation af landtmätericorpsen.
(Forts.)

Ang. ifrågasatt begäran om utredning beträffande ny organisation af landtmätericorpsen.
(Forts.)

statistiska uppgifter samt till väsentligare nedsättning i delegares kostnader för skiften och andra landtmäteriförrättningar, så skulle äfven jag anse det anslag, som här blifvit begärdt, äfven om det vore än större, vara ganska väl använda penningar.

Jag är visserligen icke i allt ense med motionären, men jag tror i alla fall att i motionen ligger mycket godt, och att i den finnes åtskilligt, som åtminstone från jordegarnes sida borde beaktas. En föregående talare har påvisat, att det skulle hafva nytta med sig, om hvad motionären föreslagit i vissa delar blefve genomfördt, och jag tror att så äfven skulle blifva händelsen. Så t. ex. skulle det i min tanke blifva till synnerlig fördel för jordegarne, om det anslag, som nu af statsmedel utgår till utflyttningshjälp, i stället användes till landtmätarnes aflöning, hvarigenom taxan för deras biträde kunde nedsättas. Särskildt skulle detta vara till fördel för de norra länen, der arealen är så stor och i följd deraf kostnaden för jordens skiftande blir högst betydlig, eftersom kostnaden är beroende af arealen.

Då det emellertid icke finnes någon reservation emot Utskottets betänkande, är det väl icke troligt att motionen denna gång skall leda till önskligt resultat; men jag ber dock att få instämma med den förste talaren.

Herr Fredholm i Stockholm: Jag skall icke tillåta mig att nu ingå på frågan, om det är lämpligt att indela landet i landtmätaredistrikt, utan vill jag vid detta tillfälle blott tillkännagifva det vara min åsigt, att, i samma mån som skiftesförrättningarne aftaga i den form, de förut haft, samtidigt med att man mer och mer öfvergår till den fria jordstyckningen, blir det nödvändigt att skänka uppmärksamhet åt frågan, huru man för framtiden skall kunna på ett fullt tillfredsställande sätt betrygga jordeganderätten. I detta hänseende, äfvensom hvad beträffar den lämpligaste organisationen af landtmätericorpsen, torde åtskilligt vara för oss att inhemta af de sätt, hvarpå man har tillvägagått i andra länder. Ehuru jag icke vill göra något yrkande, ber jag dock få nämna, att jag tror att syftet i denna motion är förtjent af uppmärksamhet, och att det är af vigt, att något i tid göres åt denna fråga, emedan den onekligen icke är så lätt att lösa.

Herr Sven Nilsson: Jag skall instämma med den siste talaren uti slutorden, ty frågan är synnerligen svårlöst. Att Stats-Utskottet nu skulle kunna, efter den sammanblandning af ärenden, som motionären gjort af alla de särskilda frågorna i hans motion, utreda dem och säga hvilka äro värda uppmärksamhet och hvilka äro det icke, det tror jag vara för mycket begärdt. Hade motionären skilt frågorna åt och gjort en tydlig framställning af hvar och en af dem för sig, hade det kanske varit möjligt göra något med någon af dem. Det finnes också en och annan af dessa frågor, som äfven jag för min del anser vara värd uppmärksamhet, och deribland i synnerhet den om ändring i landtmäteritaxan. Ty denna är sådan, att den på många ställen icke gerna kan

komma till användning, åtminstone då det gäller mindre skiftesförrättningar, ty kostnaden för afstyckandet af de små jordbitarne skulle i åtskilliga fall blifva lika stor som dessa äro värda. Men då nu motionären satt den i och för sig så beaktansvärda frågan om nedsättning af landtmäteritaxan i sammanhang med en mängd andra frågor, rörande hvilka vi inom Utskottet icke ansågo det lämpligt att skrifva till Kongl. Maj:t, då Utskottet icke gillade motionärens åsichter derom, och vi icke heller ansågo oss kunna skilja frågorna åt, så kunde Utskottet icke heller föreslå någon särskild skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande nedsättning i taxan för landtmäteriförrättningar, ehuru en sådan skrifvelse dock var starkt ifrågasatt.

Ang. ifrågasatt begäran om utredning beträffande ny organisation af landtmätericorpsen. (Forts.)

Hvad beträffar motionärens förslag om landets indelning i landtmäteridistrikt, till hvars landtmätare man skulle vara förpligtad att vända sig för utförande af inom distriktet nödiga förrättningar, är det lätt att se, hvarthän detta skulle leda. Man skulle följaktligen icke få vända sig till någon utom distriktet boende landtmätare, till hvilken man hade större förtroende, utan vara nödsakad att anlita en person, för hvilken man kanske saknade sådant. Denna fråga har flera gånger förut varit föremål för öfverläggningar, och landtmätarne sjelfva hafva uttalat såsom sitt önskningsmål att få en förändring i denna rigtning. Men kommunerna hafva äfven, åtminstone i vissa orter, uttalat sig i denna fråga, och jag tror knappt att det skall finnas många kommuner, der frågan varit föremål för öfverläggning, som icke afgifvit sin protest emot en sådan anordning. Bland andra följder skulle den äfven medföra den, att man icke ens skulle kunna uppgöra ackord med någon landtmätare om priset för hans biträde under taxan, en utväg, som man hittills med fördel begagnat sig af, då man ansett att det skulle blifva alltför kostsam att följa landtmäteritaxan. Ett förslag i sådant syfte skulle åstadkomma, att ett ännu större antal afsöndringar och hemmansklyfningar skulle komma att få bero vid samjedelningar än hittills varit fallet, ett oeffterrättlighetstillstånd, som redan är alltför stort.

På de skäl, jag sålunda angifvit, får jag på det allvarligaste hemställa om bifall till Utskottets förslag, så vida ej Kammaren skulle vilja besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t om nedsättning i landtmäteritaxan.

Herr Sjöberg i Stockholm: Jag kan icke neka till, att jag i denna fråga instämmer med flere af de föregående talarne och särskildt i Herr Fredholms yttrande. Jag kan icke finna annat, än att — i strid mot hvad den ärade statsutskottsledamoten uppgaf — landtmätarnes ställning är sådan, att den är väl förtjent af att, förr eller senare, något afseende dervid fästes. Hela landtmätericorpsen har, i likhet med ett visst embetsverk, hvilket jag icke vill namngifva, länge kunnat hänföras till en klass af embetsmän, som på traktatspråket räknas till icke gynnade nationer, och denna corps kan derföre anses hafva rättmätiga anspråk på någon välvilja från statens sida, i stället för att, på

Ang. ifrågasatt begäran om utredning beträffande ny organisation af landmätaricorpsen. (Forts.)

sätt som skett, år efter år se sig försatt i samma ogynnsamma belägenhet.

Jag skulle för öfrigt hafva åtskilligt att anmärka mot Herr Sven Nilssons anförande; men i sakens närvarande skick, och då jag finner, att det icke skulle löna mödan att försöka åstadkomma någon ändring i det slut, hvartill Utskottet kommit, skall jag icke vidare upptaga Kammarens tid, liksom jag icke heller skall tillåta mig att göra något yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, samt Herr Talmannen till proposition upptagit de gjorda yrkandena, bifölls Utskottets hemställan.

Ang. anslag till det ekonomiska karteverket.

I fråga om anslag till det ekonomiska karteverket hemstälde Utskottet under *punkten 7 mom. a)* att Riksdagen måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t under denna anslagstitel föreslagit, och således utöfver det å riksstatens sjetta hufvudtitel för rikets ekonomiska karteverk uppförda ordinarie anslag 6,000 kronor, under samma hufvudtitel på extra stat för år 1887 anvisa till fortsättande af de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifva, att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen må användas afven till bestridande af utgifter för det topografiska karteverket.

Efter uppläsande häraf anförde

Herr Helander: I öfverensstämmelse med hvad som var förhållandet vid sistlidet års riksdag är här föreslaget, att Riksdagen måtte medgifva, att möjligen uppstående behållningar å anslagen till ekonomiska karteverken må få användas till bestridande af utgifter för det topografiska karteverket. Tillvaron af ett sådant medgifvande är uppenbarligen, så vidt man får antaga, att vederbörande företrädesvis intressera sig för det sistnämnda, synnerligen menlig för de ekonomiska karteverken. Jag har mig bekant, att ganska stora belopp, till följd af medgifvandet, frångått anslagen till de ekonomiska karteverken för att användas till det topografiska karteverket. Visserligen kan jag nu icke tänka mig möjligheten af att få ändring i det slut, hvartill Utskottet kommit, och skall derföre icke påyrka sådan, men jag vill emellertid hafva uttalat den önskan, att i den framställning, som ett kommande år i ämnet framläggas, icke måtte inflyta förslag om ett sådant medgifvande som det, hvarom framställning här blifvit gjord.

Häruti instämde Herrar *Hedin* och *Fredholm* i Stockholm.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

Om anslag för utgifvande af ekonomiska häradskartor.

I *mom. b*, som härefter föredrogs, hemstälde Utskottet, att en af Herr *H. A. Widmark* inom Första Kammaren väckt motion om beviljande af ett reservationsanslag af 23,500 kronor för utgifvande

af ekonomiska häradskartor öfver Vermlands och Skaraborgs län, *Om anslag för utgifvande af ekonomiska häradskartor.*
 måtte af Riksdagen lemnas utan vidare afseende.

(Forts.)

I fråga härom yttrade

Herr Helander: Ja, förhållandet är nog så, som Utskottet omförmäler i motiveringen, eller att genom Kongl. brefvet den 15 December 1871 blef, i öfverensstämmelse med Riksdagens fattade beslut, förklaradt, att utgifning eller mångfaldigande på statsverkets bekostnad af ekonomiska häradskartor i skalan 1:50,000 icke vidare skulle ega rum. Detta var, såsom jag tror, då också ganska välbetänt, emedan kommunerna billigtvis borde bidraga till kartornas allmängörande, då statsverket bekostat det dyrbaraste, nemligen den ritade kartan. Men det har sedermera visat sig, att med utgifvandet af nämnda kartor gått mycket trögt, då det skolat ske på kommunernas bekostnad. Jag tror nog att man icke har att förvänta någon ändring i det slut, hvartill Utskottet kommit, men ber emellertid att få påpeka, att, när man här föreslagit, att det ifrågasatta anslaget skulle användas för uppgifna ändamålet "till bidrag med en tredjedel af den för kartutgifningen beräknade kostnaden, att utgå till vederbörande landsting, hushållningssällskap eller kommuner, som förbunde sig att bestrida alla i öfrigt för kartutgifningen uppkommande kostnader", så synes mig detta vara en medelväg, som förtjenar afseende, emedan jag anser det vare af stor vikt, att ekonomiska karteverkets arbeten blifva mera kända, än de för närvarande äro.

Jag begärde egentligen ordet för att tillkännagifva denna min åsigt i frågan, synnerligast i händelse förslaget skulle blifva af Första Kammaren godkänt och möjligen dragas under gemensam votering. Jag skall emellertid icke göra något yrkande.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkterna 8—13 blefvo jemväl bifallna.

Punkten 14.

Under anslagstiteln "befrämjande i allmänhet af slöjderna" hade Kongl. Maj:t föreslagit, att Riksdagen måtte *ej mindre* höja det på ordinarie stat särskildt till befrämjande af hussløjden uppförda belopp, 10,000 kronor, till 20,000 kronor, eller med 10,000 kronor, motsvarande det nu på extra stat för ändamålet anvisade belopp, *än äfven* medgifva, att under denna anslagstitel måtte på ordinarie stat från och med år 1887 uppföras till väfskolan i Borås det nu på extra stat till upprätthållande af skolan och till aflönande af en andre lärare derstädes anvisade belopp af 4,800 kronor,

att användas:

dels med 3,800 kronor såsom bidrag till upprätthållande af skolan, med vilkor att från Elfsborgs läns landsting eller eljest

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslag, som förut utgått på extra stat.

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
jorut utgått
på extra stat.
(Forts.)

tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften af dessa 3,800 kronor;

dels ock med 1,000 kronor såsom bidrag till aflönande af en andre lärare vid samma skola, under vilkor att enahanda belopp varder för ändamålet från Elfsborgs läns landsting eller eljest tillskjutet; och komme det ordinarie anslaget till "befrämjande i allmänhet af slöjderna" att, i händelse Riksdagen bifölle hvad sålunda föreslagits, höjas från dess nuvarande belopp, 40,500 kronor, till 55,300 kronor.

Med anledning af denna framställning hade Utskottet under förevarande punkt gjort följande hemställen: att Riksdagen måtte

a) besluta, att efter minskning med 10,000 kronor af den del af anslaget till "befrämjande i allmänhet af slöjderna", som icke redan är till husslöjdens befrämjande anvisad och hvilken del nu utgör 30,500 kronor, det genom denna minskning besparade belopp, 10,000 kronor, skall från och med början af 1887 öfverföras till det särskilda anslaget till husslöjdens befrämjande, hvilket senare sålunda skall från sitt nuvarande belopp af 10,000 kronor höjas till 20,000 kronor; kommande, vid bifall härtill, ordinarie anslaget till "befrämjande i allmänhet af slöjderna" att vid oförändradt belopp af 40,500 kronor bibehållas; samt

b) bevilja på extra stat för år 1887 till väfskolan i Borås ett belopp af 4,800 kronor, att användas:

dels med 3,800 kronor såsom bidrag till upprätthållande af skolan, med vilkor att från Elfsborgs läns landsting eller eljest tillskjutes ett belopp, motsvarande minst hälften af dessa 3,800 kronor;

dels ock med 1,000 kronor såsom bidrag till aflönande af en andre lärare vid samma skola, under vilkor att enahanda belopp varder för ändamålet från Elfsborgs läns landsting eller eljest tillskjutet.

Emot Utskottets sålunda under mom. a) gjorda hemställen hade emellertid reservationer anmälts dels af Herrar Grefve G. Sparre, C. E. Casparsson, Grefve E. C. A. Piper, Grefve W. G. Hamilton, J. Widén. H. P. P. Tamm, E. Sederholm och H. R. Törneblad; och dels af Herrar Friherre F. von Essen och N. Fosser, hvilka sistnämnde yrkat, att det under denna anslagstitel på ordinarie särskildt stat till befrämjande af husslöjden uppförda belopp 10,000 kronor måtte med 10,000 kronor till 20,000 kronor förhöjas, dock under vilkor att motsvarande nedsättning i anslaget till befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart blefve af Riksdagen besluten.

Efter föredragning af mom. a lemnades ordet åt

Chefen för Kongl. Civildepartementet Herr Statsrådet von Krusenstjerna, som yttrade: Anslaget till befrämjande i allmänhet af slöjderna utgör för närvarande 40,500 kronor. Kongl.

Maj:t har nu föreslagit, att detta belopp skulle höjas derigenom, att till detta ordinarie anslag öfverflyttades tvenne extra anslag, nemligen det till väfskolan i Borås å 4,800 kronor och det till hussløjdens befrämjande å 10,000 kronor.

Då ett anslag under en följd af år utgått till ett och samma belopp och man således fått erfarenhet om, att det behof, för hvilket anslaget utgått, måste anses vara af stadigvarande beskaffenhet, hade jag trott att det skulle leda till förenkling i arbetet så för Kongl. Maj:t vid uppgörande af budgeten som för Riksdagen vid budgetens granskning, om ett dylikt anslag öfverflyttades från extra till ordinarie. Så var fallet såväl med det under den nyss föredragna anslagstiteln uppförda anslaget till agrikulturkemiskastationer som med anslaget till väfskolan i Borås. Den omständighet, att för dessa anslags utgående fordrades tillskott från enskilda korporationer, hade jag icke heller trott skulle utgöra något hinder för anslagens öfverförande till ordinarie, då samma förhållande eger rum i fråga om åtskilliga andra anslagsbelopp, exempelvis med de under sju hufvudtiteln förekommande till vissa lägre landtbruksskolor. Då emellertid Kongl. Maj:ts förslag i dessa delar icke vunnit något understöd inom Stats-Utskottet, skall jag icke dröja vidare vid frågan om anslagets till väfskolan i Borås öfverflyttande från extra till ordinarie stat, lika litet som jag ansåg lämpligt göra någon erinran vid den förra punkten. Deremot anhåller jag att få yttra några ord om Utskottets hemställan i öfrigt beträffande det särskilda anslaget till hussløjdens befrämjande.

Under anslagstiteln "till befrämjande i allmänhet af slöjderna" utgår nu särskildt till hussløjden ett ordinarie anslag å 10,000 kronor och ett extra å samma belopp. Kongl. Maj:t har, som jag nyss nämnde, föreslagit att det extra anslaget skulle öfverflyttas till ordinarie. Till hussløjdens befrämjande skulle således ett ordinarie anslag å 20,000 kronor vara disponibelt. Detta har Utskottet också hemställt. Utskottet vill att 20,000 kronor skola användas för detta ändamål. Men Utskottet har icke kommit till denna summa genom att höja det ordinarie anslaget med motsvarande belopp 10,000 kronor, utan på det sätt, att Utskottet minskat andra under anslaget "till befrämjande i allmänhet af slöjderna" uppförda belopp, och således bibehållit det ordinarie anslaget "till befrämjande i allmänhet af slöjderna" vid sitt nuvarande belopp, 40,500 kronor. Det är således i sjelfva verket en minskning af 10,000 kronor i de för slöjdernas understöd nu anvisade medel, som blifvit af Utskottet föreslagen. Anledningen till detta förfaringssätt har varit den, att besparingar å anslaget hafva uppstått. Ja, det är faktiskt att besparingar finnas. Jag skall be att ur den utredning, Utskottet gifvit rörande dessa anslags tillkomst, få anföra några ord. Före 1840 fanns under dåvarande 9:de hufvudtiteln ett stort anslag "för åkerbruket, handeln och näringarna i allmänhet samt bergsbrukets understöd". Vid 1840-41 årens riksdag uppdelades detta anslag i flere smärre anslagstitlar, hvilka sedermera erhöles den ännu i riksstaten använda gemensamma rubriken: jordbruket, handeln och näringarne. Under

Ang. öfverflyttande på ordinarie stat af anslag, som förut utgått på extra stat. (Forts.)

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
föret utgått
på extra stat.
(Forts.)

denna rubrik förekomma i 1886 års riksstat anslag till "vägar och kommunikationer", till "undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar", till "befrämjande i allmänhet af slöjderna", till "befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart" m. fl., och rörande alla dessa gälla den bestämmelsen att besparingar, reservationer å dem icke bibehållas såsom besparingar för hvarje särskildt anslag, utan ingå till en stor gemensam fond, kallad besparingsfonden för jordbruket, handeln och näringarne. Anslaget till "befrämjande i allmänhet af slöjderna" bestämdes af 1840—41 årens Riksdag till 18,000 kronor. Riksdagen fäste sig dervid vid beloppet af de anvisningar till slöjden och dermed sammanhängande ändamål, som under närmast föregående år utgått på det af mig nyss omnämnda anslaget under nionde hufvudtiteln. Detta anslag på 18,000 kronor har sedermera höjts derigenom, att Riksdagen först derunder uppfört dels ett mindre belopp till husslöjdens befrämjande och dels ett mindre belopp till reseunderstöd åt arbetare, som vilja genom resor till främmande länder öka sina insigter och konstfärdighet och sedermera tid efter annan höjt detta belopp så, att hela anslaget slutligen stigit till sitt nuvarande belopp, 40,500 kronor.

Anslaget är i riksstaten odeladt, men enligt hvad Statskontorets liggare öfver sjetta hufvudtiteln utvisar och på grund af dels Riksdagens, dels Kongl. Maj:ts beslut är det i liggaren sonderdeladt i flere mindre poster. Sålunda hör derunder ett belopp af 10,500 kronor "till manufakturernas befrämjande". Vidare till husslöjden 10,000 kronor, till reseunderstöd åt fabriksarbetare 12,000 kronor samt derjemte tvenne mindre belopp tillsammans uppgående till något öfver 2,000 kronor. Å hela anslaget finnes emellertid ett odisponerad belopp, enligt liggaren af 6,850 kronor, hvilket jag dock tror är ett misstag och rätteligen skall vara 5,850 kronor. Af det särskilda anslaget "till manufakturernas befrämjande", 10,500 kronor, är vidare odisponerad 7,850 kronor. Således, säger Utskottet, skall här ju alltid uppstå en besparing, som Utskottet beräknat till 14,700 kronor, jag till 13,700 kronor, och då, säger Utskottet, kan man ju väl minska anslaget "till befrämjande af slöjderna" med 10,000 kronor, ty det återstår i alla fall för Kongl. Maj:t ett tillräckligt belopp till oförutsedda utgifter.

Det är denna minskning jag för min del icke tror vara välbetänkt. Att en besparing uppstått i detta anslag, visar ingalunda, att icke slöjderna behöfva tillgodoses med hela det belopp, som anslaget utgör, men då, såsom jag nyss nämnde, enligt 1840 års Riksdags beslut, besparingarna på alla dessa under den gemensamma rubriken: jordbruket, handeln och näringarna förekommande anslag ingå till den stora fonden för befrämjande af jordbruket, handeln och näringarna, torde Kongl. Maj:t hafva ansett att, när behof uppstått, som kanske rättast och enligt sakens natur kunnat anvisas direkt på anslaget för befrämjande af slöjderna, de erforderliga medlen lika väl kunna anvisas från statsbesparingsfonden. I det hänseendet vill jag nämna, att Kongl. Maj:t under hvarje af de senare åren beviljat anslag från nämnda besparings-

fond för slöjdundervisning vid Palmgrenska skolan här i hufvudstaden med 5,000 kronor, till utgifvande af Teknisk tidskrift med 1,600 kronor och till svenska slöjdföreningen för teknisk litterär verksamhet 1,000 kronor, således 7,600 kronor för ändamål, som ostridigt höra till slöjden och som på denna grund kunnat utgå omedelbart från nu ifrågavarande anslag, fast Kongl. Maj:t ansett dem lika gerna kunna anordnas på besparingsfonden. Här hafva vi redan ett belopp, 7,600 kronor, som betydligt öfverstiger den summa, Utskottet ansett vara tillräcklig för oförutsedda behof. Derjemte finnes det tvenne större behof under denna anslagstitel, för hvilka visserligen särskilda medel finnas anvisade, enligt hvad jag redan nämnt, men till otillräckligt belopp, och för hvilka behofs behöriga tillgodoseende anslagstiteln bibehållande vid oförändradt belopp således är nödigt. Det ena är husslöjden. Dertill hafva vi ett ordinarie anslag af 10,000 kronor och ett extra anslag på lika stort belopp, summa 20,000 kronor. Af nämnda 20,000 kronor gå 2,000 till en kringresande undervisare i husslöjd och återstående beloppet utdelas till understöd åt hushållningssällskapen i orterna. Denna återstod, 18,000 kronor, är icke tillräcklig. För innevarande år hafva till Kongl. Maj:t ingått requisioner till ett sammanlagdt belopp af 25,000 kronor, förutom det att ett hushållningssällskap begärt att få så mycket som möjligt utan att precisera beloppet. Äfven under föregående år hafva ansökningarna öfverstigit 18,000 kronor. Enahanda är äfven förhållandet med anslaget till reseunderstöd åt fabriksarbetare, ett anslag, som är synnerligen behjertansvärdt. Det är nemligen afsedt till att sätta våra arbetare i tillfälle att genom resor i främmande länder utbildta sin yrkesskicklighet. Detta anslag har Riksdagen efter hand höjt, senast på initiativ af en motionär i denna Kammare, till 12,000 kronor. Anslaget fördelas i poster på 400 å 500 kronor. Således erhålla omkring 30 personer understöd härifrån. Ansökningarnas antal har emellertid under de senare åren uppgått till 130, 140, ja ända till 160. Detta är således äfven ett behof, som väl behöfver tillgodoses. Genom att nu sänka anslaget och indraga 10,000 kronor, beröfvar man sig möjligheten att kunna så som sig bör tillgodose husslöjden och dem, som söka reseunderstöd. Att den omständighet att till dessa båda ändamål särskilda poster finnas under anslagstiteln uppförda skulle utgöra hinder för att till samma ändamål jemväl använda belopp som för närvarande äro å anslagstiteln odisponerade, kan jag för min del icke finna. Så har vid ett och annat tillfälle skett förut, och förhållandet har omnämnts för Riksdagen, men icke föranledt till någon erinran.

Då Kongl. Maj:t 1875 första gången begärde detta extra anslag på 10,000 kr. till husslöjden, omnämnde dåvarande Chefen för Civildepartementet, att det ordinarie anslaget å 10,000 kr. vore otillräckligt, hvarför Kongl. Maj:t 1874 anvisat till husslöjdens befrämjande 4,000 kr. af det utaf mig förut omnämnda anslaget till manufakturernas befrämjande, samt att det sannolikt skulle blifva nödvändigt att göra på samma sätt år 1875. År 1879 uttalade den dåvarande Civilministern samma åsigt i fråga om reseunder-

*Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)*

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
föret utgått
på extra stat.
(Forts.)

stöden till arbetare och 1885 års Stats-Utskott, som behandlade en motion om ökad extra anslag till husslöjdens befrämjande, uttalade dervid den åsigt, att Kongl. Maj:t borde af tillgängliga besparingar kunna tillgodose behofven i detta hänseende.

Summan af hvad jag yttrat är, att om Riksdagen nu minskar detta anslag med 10,000 kr., utväg saknas att tillfredsställa de anslagsbehof för slöjderna, som verkligen förefinnas. Det är därför jag hoppas, att Kammaren måtte bestämma sig för den mening, som uttalats af reservanterna från Första Kammaren eller att det på ordinarie stat uppförda anslaget till befrämjande af husslöjden måtte höjas med 10,000 kr. till 20,000 kr. utan någon nedsättning i öfriga delar af anslaget till slöjdens befrämjande.

I sammanhang dermed samt då dessa reservanter såsom vilkor härför förutsatt, att det anslag, som upptages under nästföljande titel, skulle sänkas med motsvarande belopp, vill jag förklara, att jag icke anser mig kunna egentligen erinra något deremot, enär erfarenheten visat, att på denna titel ej obetydliga besparingar kunnat uppstå. Detta dock under förutsättning att, om ansökningar om medel från denna anslagstitel framdeles åter skulle inkomma, Riksdagen må vara beredd att mottaga en framställning från Kongl. Maj:t om dessa behofs fyllande och anslagstiteln höjande.

Vidare anförde:

Herr Petersson i Runtorp: Såsom Kammaren finner af den utredning, som blifvit inom Utskottet verkställd och hvilken finnes dess betänkande bilagd, har det visat sig, att i denna anslagstitel årligen uppstått besparingar af i medeltal 55,095 kronor. Det föreföll vid sådant förhållande Utskottet något besynnerligt, att Kongl. Maj:t föreslagit en särskild anslagsförhöjning för det ifrågavarande ändamålet, och har Utskottet ansett att erforderliga medel utöfver anslaget till husslöjdens befrämjande skulle kunna utgå af de omnämnda besparingarne, hvilka på anslaget till befrämjande i allmänhet af slöjderna uppgått till icke mindre än 14,848 kronor 48 öre i årligt medeltal. Nu har visserligen Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet uppgifvit, att dessa besparingar i allt fall kommer statsverket till godo, och jag vill heller icke bestrida detta. Men jag hemställer ändock, huruvida det icke skulle blifva mest redigt att låta hvarje sak vara för sig, och jag tror därför icke heller att Utskottet bör klandras, utan att regeringen har allt skäl att vara nöjd med dess åtgörande i detta fall såsom ledande till reda och klarhet i beräkningarne öfver statsverkets tillstånd.

Jag yrkar därför bifall till Utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson: Jag kan försäkra Kammaren, att det ingalunda är till följd af någon motvilja emot husslöjden, som Stats-Utskottet beslutat föreslå den ifrågavarande nedsättningen uti anslaget till befrämjande i allmänhet af slöjderna, utan det

har skett endast med stöd af Riksdagsordningens föreskrift, som ålägger Stats-Utskottet att för Riksdagen anmäla, då det uppstått öfverskott på beviljade anslag, under de särskilda hufvudtitlarne; och här föreligger för oss just ett sådant fall. Såsom Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet upplyst, voro intill 1840 samtliga anslag för åkerbruket, handeln och näringarne i allmänhet, samt bergsbruket uppförda i en klump, under sjetten hufvudtiteln, men vid 1840 och 1841 årens riksdag beslöts att anslagen skulle fördelas till vissa bestämda ändamål under särskilda titlar, på sätt ännu är förhållandet.

*Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
föret utgått
på extra stat.
(Forts.)*

Riksdagens tydliga mening med denna fördelning var då otvivelaktigt, att hvarje särskildt anslag skulle användas för sitt vissa ändamål, ehuru väl regeringen äfven berättigades att få af hvad som besparades på den ena eller andra anslagstiteln öfverföra till en särskild fond, som för den då beslutade statsregleringen af Kongl. Maj:t fick användas för med samtliga anslagna afsedda ändamål. Af det medgifvande från Riksdagens sida, som sålunda i sistnämnda afseende lemnades, har Kongl. Maj:t år efter år begagnat sig, och Riksdagen har icke något år gjort anmärkning emot Kongl. Maj:ts åtgärder i detta hänseende. Men det är därför icke så gifvet att regeringen följt den allmänna önskan, som låg till grund för 1840 och 1841 års riksdagsbeslut, ty då det är uppenbart att Riksdagens mening var att hvarje särskildt anslag skulle användas till sitt särskilda ändamål, hade väl regeringen bort iakttaga ett sådant förfaringssätt vid användandet af anslagen, och ehuru jag sålunda tror att regeringen icke förfarit i full öfverensstämmelse med Riksdagens uttalade mening, men det likväl icke är något att anmärka emot, att denna regering utanordnat anslag från den samlade fonden till särskilda ändamål, då det ända sedan 1840 varit praxis, anser jag likväl derjemte att regeringen handlat rättigare, om den gått tillväga mera i enlighet med afsigten med 1840—1841 års Riksdags beslut.

Nu är det emellertid ett faktum att ganska betydliga besparingar år efter år uppkommit på detta anslag, som ännu förefinnas, och vid sådant förhållande var det ett åliggande för Stats-Utskottet att lägga fram dessa fakta för Riksdagen. I medeltal under de åtta åren 1878—1885 hafva besparingarne utgjort icke mindre än 55,095 kronor årligen och de hafva jemväl under de sista åren varit ganska stora på de särskilda titlarne, ehuru de från fonden under senare tiden mera än förr användts.

Om nu, såsom Herr Civilministern uppgifvit, anslaget är otillräckligt för ett eller annat af de olika ändamålen, så är det i alla fall uppenbart att det finnes öfverskott på hela anslaget, så att, derest icke allt för stora anspråk ställas derpå, det nog är tillräckligt för sitt ändamål, äfven med den nu föreslagna besparingen. Det finnes likväl ett anslag på 12,000 kronor till understöd åt arbetare, som vilja besöka främmande land för att vinna skicklighet i sitt yrke, och detta anslag anser jag för min del vara otillräckligt. Men deri kunde Stats-Utskottet icke föreslå

*Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)*

någon förändring, emedan Utskottet saknar grundlagsenlig rätt att förändra ett anslag till sin natur, så vida icke Kongl. Maj:t eller någon enskild motionär derom gjort framställning, hvilket icke här varit fallet. Jag tror, att vilkoret för detta anslag är sådant, att Kongl. Maj:t icke kan taga af de gemensamma besparingarne och använda för omnämnda arbetares räkning, och därför torde Riksdagen, såsom Herr Civilministern antydde, och såvida anslaget ändamål af Riksdagen gillas, komma att öka detta anslag. Detta desto hellre, som då 160 å 170 arbetare under senaste året anmält sig till erhållande af detta anslag, men endast 30 hafva fått understöd af detsamma, hvilket bevisar att anslaget är otillräckligt, och sådant lär nog Riksdagen rätta, om skäl原因 anledning förefinnes. Men för att nu få reda i detta afseende, lär det väl vara bäst antaga Utskottets förslag, sådant det föreligger, så att regeringen vid en kommande riksdag kan framlägga förslag, som åstadkomma nödig rättelse. Det är ingalunda af misstroende mot regeringen, som detta förslag framkommit, hvadan jag tror, regeringen kan taga detta mycket lugnt. Då 1840 och 1841 års Riksdag beslöt denna fördelning af anslagen, var det säkerligen Riksdagens mening och önskan, att Riksdagen skulle vid hvarje tillfälle kunna pröfva hvart anslag för sig, hvilket Riksdagen nu icke kan, men sådant kan icke ske i afseende å de medel, som skjutas öfver till allmänna besparingsfonden, hvarifrån Kongl. Maj:t sedan kan använda medlen på sätt Kongl. Maj:t för godt finner, blott de ej användas för andra ändamål än som med dem varit afsedda, hvilket kan göras mycket vidsträckt, så att knappast någon kontroll deröfver kan ega rum.

Här har blifvit påpekadt att en oriktig uppgift förekommer i Stats-Utskottets betänkande. Detta vill jag medgifva, men vi ansågo oss icke böra i betänkandet rätta denna siffra, då vi följt Statskontorets liggare. Det i noten på sidan 23 upptagna beloppet för befrämjande af husslöjd bör naturligtvis vara 10,000 kronor, såsom Riksdagen bestämt, ehuru det af misstag upptagits i liggaren till 9,000 kronor, och således återstår till Kongl. Maj:ts disposition endast 5,850 kronor i stället för 6,850 kronor, som besparats af anslaget till befrämjande af slöjderna i allmänhet, hvadan summan i alla fall blir den upptagna eller 30,500 kronor. Dessutom finnas på en hel del af de öfriga anslagen icke så obetydliga belopp i behåll, så att, om man vill riktigt nagelfara anslagen, skulle man kunnat föreslå nedsättningar, som vore ännu större, än Utskottet föreslagit, men detta har man dock icke velat, utan som Kammaren behagade finna, stannat vid att föreslå Riksdagen att uppföra på ordinarie stat de 10,000 kronor, som redan äro på extra stat anvisade för hussløjdens befrämjande, men på samma gång minskat ordinarie anslaget för öfriga ändamål med samma belopp eller 10,000 kronor, så att det anslag, som hittills varit särskildt för hussløjden anvisadt, eller 20,000 kronor, blir oförändradt, lika som hela anslaget på ordinarie stat för befrämjande i allmänhet af slöjderna äfven blir oförändradt eller 40,500 kronor, så att det i sjelfva verket blir det extra anslaget som indrages,

med anvisning för Kongl. Maj:t att af öfriga ordinarie anslag för slöjderna i allmänhet använda 10,000 kronor till husslöjden.

Jag tror sålunda, att Stats-Utskottet haft goda skäl för sin framställning. Kammaren må sedan besluta huru den vill. Mig synes dock bäst, att Kongl. Maj:t får framkomma med förslag till frågans ordnande på bättre sätt än nu är fallet, om sådant anses af behovet påkallas, och jag yrkar derför bifall till Utskottets förslag.

*Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)*

Herr Toll: Med stöd af den sakrika utredning, detta ämne nyss erhållit från statsrådsbanken, och då jag icke i något hänseende anser det vara "tidsenligt" att inom en möjligen snar framtid låta vår slöjdundervisning gå miste om det statsanslag, den hittills fått åtnjuta, samt då detta undervisningsämne öfver allt i landet omfattas med det lifligaste intresse, anhåller jag, sedan Herr Civilministern sjelf yrkat derpå, om bifall till det förslag, som framstälts af reservanterna från Första Kammaren.

Herr Grefve Sparre: Om man jemför de alldeles oerhörda ansträngningar, som i andra länder göras för befordrande af industrien och näringarne, med hvad vi göra i Sverige, så måste man erkänna, att det hos oss står högst bedröfligt till i detta hänseende.

Inom alla andra europeiska länder sträfvar man nemligen efter förebilden af Nordamerikas förenta stater med en ifver, som icke kan annat än väcka beundran, att upphjelpa, befordra och underlätta näringarne, och just i detta ögonblick, då ställningen i Sverige är bekymmersammare än någonsin, då inom alla klasser, klagan höres öfver de tryckta tiderna och då inom hufvudstaden konkurser, rymningar, betalningsinställelser af banker, själfmord och dylikt höra till ordningen för dagen, vore det märkvärdigt om representationen skulle afslå regeringens framställning om ett jemförelsevis så obetydligt tillskott till upphjelpande af våra näringar, som det nu föreslagna, särskildt då det gäller husslöjden, som står en stor del af denna Kammares medlemmar närmare än alla andra näringar. Husslöjden är, mine herrar, förädlingsindustrien i dess naturligaste form, dess första och, om jag så må säga, vackraste skede. Man kan säga mycket för och emot fabrikerne, men icke någonting emot nyttan af detta arbete, som samlar familjens medlemmar kring den husliga härden i idogt nit, i intimt förhållande till hvarandra i lugn och fridsamhet. Hvad som således ur den synpunkten kunde göras för husslöjdens befrämjande, föreställer jag mig, att Riksdagen framför allt annat bör erkänna, då Kongl. Maj:t derom gör framställning.

Den siste talaren anmärkte att, såsom vi ju litet hvar veta, inom hela landet för närvarande pågår en sträfvän att införa slöjdundervisning i folkskolorna, en sträfvän, som redan burit rika frukter. Men vi veta alla, mine herrar, att kommunalutskylderna redan stigit så högt, att kommunerna i detta afseende icke äro villiga till någon ytterligare uppoffring. Det fordras därför statens mellankomst, och det är också ur den synpunkten Kongl.

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)

Maj:t af anslaget till slöjdernas befrämjande lemnar de särskilda hushållningssällskapen vissa belopp, som de i sin ordning utanordna för att befordra slöjdundervisningen i folkskolorna. Skulle vi nu verkligen vilja minska detta belopp, som uppgår till omkring 20,000 kronor och skall fördelas på hela riket och dess tvåtusen och några hundra kommuner? Det är i sanning alldeles för litet redan nu. Men det är icke nog dermed. Man har på senare tider kommit under fund med, att slöjdundervisningen i folkskolorna icke kan vara något annat än grundvalen, som man skall bygga på för lifvet. Någon särskild slöjdskicklighet kan icke vinnas genom denna undervisning, utan endast det att handen vänjes vid arbete och det unga sinnet vid den ordning och prydighet, som man i allmänhet vill lägga i ett arbete. För den icke längre till barnåldern hörande ungdomen, för den, som vill uppnå någon större slöjdskicklighet för att sedermera med framgång kunna utöfva ett yrke, fordras särskilda slöjdskolor. Sådana inrättningar hafva också numera blifvit införda öfver allt i Europa, i synnerhet i Tyskland, der man gått mycket långt i det afseendet. Sådana slöjdanstalter äro i vår tid alldeles nödvändiga. Så länge skräväsendet ännu fans, kunde ungdomen i de särskilda skråna erhålla undervisning i de olika yrken, åt hvilka den sedermera skulle egnas sig i lifvet. Men skräväsendet har nu upphört och detta med rätta. Vi hafva nu full näringsfrihet. Men när man nu tagit bort det undervisningsmedel, som skräväsendet erbjöd, derigenom att lärlingen kunde hos mästaren förvärfva sig den erforderliga yrkesskickligheten, måste det vara statens skyldighet att ersätta detta med ett annat. Derföre hafva också, såsom jag började med att säga, alla europeiska länder utan undantag inrättat slöjdundervisningsanstalter för dem, som icke längre höra till barnåldern, och som således lemnat folkskolan. Vid den för några dagar sedan afslutade landtbruksriksdagen beslöto hushållningssällskapens ombud att aflåta en skrifvelse, till de särskilda hushållningssällskapen angående inrättande af dylika anstalter inom de olika orterna. Hussløjden fordrar således för sin utveckling ständigt nya anslag. Kommunerna kunna icke dertill bidraga, emedan de redan äro allt för hårdt betungade af de allt jemt stigande kommunalutskylderna. Det finnes således ingen annan utväg, än att Riksdagen kommer till hjälp, och jag tror för min del, att Riksdagen icke kan använda statens medel bättre än då den beviljar anslag till sådana undervisningsanstalter, der landets ungdom kan förvärfva skicklighet i de yrken, genom hvilkas utöfning den sedermera skall söka sin utkomst.

Man talar ur frihandelns synpunkt om nödvändigheten af konkurrens och täflan. Ja, jag erkänner att den är nyttig.

Men om vårt folk skall kunna uthärda denna konkurrens, måste dess ungdom sättas i tillfälle att inhemta samma kunskaper, som beredas ungdomen i andra länder. I de öfriga europeiska staterna bibringas ungdomen yrkesskicklighet, slöjdskicklighet, konstfärdighet. Huru skall det då vara möjligt för vår ungdom att utan undervisning uthärda den täflan, som man vill ålägga den, då den kommit

till mognare år. Jag hade aldrig kunnat föreställa mig, att Stats-Utskottet, som utan tvifvel bättre än jag inser dessa omständigheter, skulle falla på den idén att pruta på ett anslag, som Kongl. Maj:t begärt för denna slöjdundervisning. Det finnes ingenting nödvändigare än den. Jag tror att felet i hela vår skolundervisning hittills varit det, att den uteslutande rigtas åt boklig undervisning. Nu på senare tider har man dock börjat rigta den äfven åt annat håll, särskildt åt slöjdundervisningen. Då nu Kongl. Maj:t, med erkännande af detta, begär någon tillökning i anslaget för att sättas i tillfälle att lemna de understöd hushållningssällskapen hvarje år begära, skulle då Riksdagen säga nej? Det är omöjligt. De särskilda hushållningssällskapen — jag vet mycket väl — begära af detta anslag år för år mycket mer än Kongl. Maj:t är i tillfälle att bevilja, och behofvet stiger naturligtvis i samma mån, som flera undervisningsanstalter af detta slag erfordras. Jag skulle således för min del helst önska bifall till Kongl. Maj:ts proposition alldeles obetingadt, men då reservanterne inom Utskottet inskränkt sig till att taga ifrån ett annat anslag och lägga till detta, och Civilministern förklarat sig dermed belåten, får jag väl finna mig deri och inskränka mig till att äfven jag begära bifall till reservanternes yrkande. Jag skulle likväl så mycket mindre vilja göra detta, som jag *icke* anser det anslag af 21,000 kronor, som hittills lemnats till handels- och sjöfartsfonden, vara för stort. I sanning, mine herrar, äfven i det afseendet, i att understödja handel och sjöfart, borde vi följa de andra nationernas exempel. Om vi betrakta dessa andra nationer, så handla de dervid på helt annat sätt än vi. Det är sorgligt, att denna fond hittills varit så litet använd. Jag vet icke om jag skall tillskrifva denna omständighet bristande uppmärksamhet från handelsn och sjöfartens målsmän eller hvori felet ligger, men sorgligt är det, att när staten anvisar ett belopp af 21,000 kronor för att befordra handel och sjöfart, så användes icke detta belopp. Tro herrarne icke att vår handel och sjöfart skulle behöfva detta understöd? Jag tillåter mig i detta afseende uppläsa följande ord ur konsulns i Håvre berättelse, hvilka stodo i Posttidningen för i torsdags:

“De till generalkonsulatet inkommande rapporter från vice konsulerne i distriktets olika hamnar sammanstämman i konstaterande af det förhållande, att den ökade konkurrensen från ångfartygen, synnerligast de engelska, hotar att inom kort från trälasttransporten på Frankrike helt och hållet undantränga den svenska och norska handelsflottan. Det förmåles sålunda, att engelska rederier, för att bemäktiga sig trälasttraden från Östersjöhamnarne, nu utbjuda sina ångare till så låga frakter, att deraf ovilkorligen måste uppstå förlust och detta, såsom det antages, i afsigt att sedermera, när segelfartygen på sådant sätt slutligen aflägsnats, betinga sig pris, som skola bereda ersättning för gjorda uppoffringar.”

Så gör man i andra länder; för att krossa vår handel och sjöfart gå rederierna till så låga pris, att de drabbas af förlust.

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
föret utgått
på extra stat.
(Forts.)

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)

Under sådana förhållanden, mine herrar, hade sannerligen äfven detta anslag för handel och sjöfart bort bibehållas, och jag tviflar icke att Kongl. Maj:ts regering skulle hafva kunnat finna något lämpligt sätt att understödja denna näring.

Man har under någon tid i pressen gjort affär af ett yttrande, som jag fälde för några dagar sedan, att nemligen de stenkol, som införts hit, införts icke på svenska, utan på utländska fartyg, och man har sagt att jag dervid hade en origtig uppgift. Ja, mine herrar, då man vill göra affär af en sak, då skrifver man sådana artiklar, som dem, för hvilka jag varit utsatt. Hvad jag afsåg, hvad jag ville anmärka var, att Jernvägstrafikstyrelsen icke vårdade sig så mycket om vår flotta, att den, vid betingandet af stenkol, fäste såsom vilkor, att stenkolen skulle införas på svenska fartyg. Och då svarar trafikstyrelsen, att af 64,000 tons infördes 24,000 tons på svenska fartyg och 40,000 tons på utländska. Ja, det är jemt 40,000 tons för mycket på utländska och 40,000 för litet på inhemska. Det hade varit den lättaste sak i världen, att vid inköpet af stenkolen Styrelsen antingen fäst det vilkoret att få införa den på svenska fartyg, ty så angelägna äro stenkols-exportörerna att få sälja sina stenkol, att de utan tvifvel skulle hafva gått in på ett sådant vilkor, eller ock att stenkolen köpts i engelsk hamn och trafikstyrelsen sjelf uppgjort om befraktningen.

Men nu i dessa dagar har ett nytt köp uppgjorts till betydande belopp, utan möjlighet för Styrelsen att tillgodose svenska fartyg vid befraktningen. Jag har velat afgifva denna förklaring, derför att man fäst sig vid de siffror, hvilka jag för några dagar sedan omnämnde. Det kan ju hända att jag dervid uttryckte mig origtigt, men min mening var egentligen att klandra Jernvägstrafikstyrelsen för att den, vid inköpet af stenkol för statens banor, icke hade stält så till, att, såsom jag sade, dessa kol skulle införas på svenska och icke på utländska fartyg. Om trafikstyrelsen säger, att af de införda 64 tusen tons 20 tusen transporteras med svenska fartyg, så påstår jag att det är 44 tusen tons för litet, som införas med våra fartyg.

Det är på det sättet, mine herrar, som man i andra länder omhägnar och omhuldar egna näringar; men vi deremot inskränka de anslag, som af Kongl. Maj:t begäras för att sköta våra. Vi göra ingenting för att befordra dem, under det att utlänningarne, såsom också konsuls-berättelsen omförmäler, göra allt för att skydda sina näringar och tränga ut vår handelsflotta. Det är icke möjligt att Sverige kan stå sig i den täflan och den kamp för tillvaron, som konkurrensen med utlandet ålägger oss, om vi ingenting göra för att skydda och befrämja våra näringar, då de öfriga länderna i detta afseende göra allt hvad de kunna. Det är detta olyckliga system, följdt här i Sverige under många år, som bragt oss till branten af undergång, och det är derför *emot* detta system, som jag velat uppträda.

Detta säger jag nu endast för att visa, att jag icke vill minska det anslag af 21 tusen kronor, som utgått till befrämjande af handel och sjöfart. Jag tror nemligen att regeringen mycket väl

behöfver dessa medel för att hjälpa vår flotta i den nu förestående täflan med den utländska.

Då vi likväl nu egentligen tala om slöjderna, får jag medgifva, att jag icke vill komma med något särskildt yrkande, utan inskränker mig att, i likhet med den föregående talaren, begära proposition på bifall till reservanternas förslag.

*Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)*

Jag slutar med att säga, att, om någonting i världen af staten bör skyddas, så är det just det svenska arbetet och den svenska husslöjden. Vilja vi låta den lilla slöjdskicklighet, som sedan gamla tider funnits i Sverige, dö ut, då vet jag icke hvad som sedan återstår för oss.

Herr Petersson i Runtorp: I anledning af den föregående talarens yttrande kunde möjligen den uppfattningen göra sig gällande i Kammaren, att Utskottet föreslagit en nedsättning i det nu ifrågavarande anslaget till husslöjdens befrämjande. Jag hoppas dock att den, som genomläser betänkandet, icke måtte komma på en sådan tanke. Här är icke alls fråga om någon nedsättning, utan här gäller endast en reglering af tvenne anslag på denna titel. Jag ber då få nämna, att utaf anslaget 21,500 kronor till befrämjande af handel och sjöfart har under de 8 senaste åren besparats en summa af 148,000 kronor, eller i medeltal 18,800 kronor per år. Här är således fråga endast om en öfverföring från detta anslag till anslaget för slöjderna. Det kan väl icke heller vara rätt att ett anslag, som för 10 år sedan bestämdes att utgå med 21,500 kronor om året, får stå kvar till samma belopp, ehuru deraf icke användes mera än 2,700 kronor om året. Utskottet har derföre, vid granskningen af dessa anslag, ansett sig böra öfverföra från det anslag, der tillgång finnes till det, der brist uppstått. Det är skälet, hvarför Utskottet fattat ett sådant beslut som detta, och jag tror icke att någon skall kunna påstå, att Utskottet begärt någon nedsättning i de anslag, som erfordras till husslöjdens befrämjande, det är endast, såsom jag i början af mitt anförande yttrade, en reglering af anslagen.

Jag fortfar att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lundström: Jag ber endast få fästa uppmärksamheten på en uppgift, som finnes på sid. 17 i Utskottets utlåtande. Utskottet omtalar der att genom besparingar på dessa anslag upplagts en fond och att denna fond år 1880 uppgått till 256,196 kronor 27 öre, men också meddelas vidare att samma fond sedermera så nedgått, "att den vid 1885 års slut, approximativt beräknad, uppgick till endast 64,000 kronor i jemnt tal, å hvilket belopp dock stora, vid 1885 års utgång ännu icke infriade anvisningar blifvit gjorda, så att fondens betydelse för närvarande ej är stor". Det synes således att de besparingar, som funnits, nära nog åtgått till slöjdernas befrämjande och sålunda varit fullt behöfliga, och då ingen bestrider, att medlen blifvit nyttigt använda och dertill kommer att jag åtminstone för min del anser det vara fördelaktigt, om till Kongl. Maj:ts disposition finnas medel, till-

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)

gängliga att begagna till industriens befordrande och till de tillfälliga behof, som på detta område kunna uppstå och som icke kunna pröfvas af Riksdagen eller som må förekomma mellan riksdagarna, så kan jag icke annat än på grund häraf och på de af Chefen för Civildepartementet anförda skäl tillstyrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Sven Nilsson: Att Grefve Sparre icke kan begripa den föreliggande motiveringen till Stats-Utskottets förslag, det kan jag mycket väl förstå, då han i sitt anförande yttrade sig om allt annat än — hvad här är fråga om. Kammaren finner nog, utan att jag derom behöfver erinra, att här icke är fråga om stenkol och icke heller om Jernvägstrafikstyrelsens uppgifter härom. Det hade därför säkerligen varit lämpligare, att Herr Grefven sparat sina genmälen i den saken till deras rätta tid och plats. Jag tror ej att Kammaren tycker om att man sysselsätter sig med tidningspolemik här.

Emellertid ber jag få anmärka, att det här endast gäller — som jag redan nämnt — en omföring af ett anslag från extra till ordinarie stat; man har derigenom icke på ringaste sätt minskat anslaget för *hussløjdens befrämjande*. Men på det allmänna anslaget "till befrämjande i allmänhet af slöjderna" har man gjort en nedsättning af 10,000 kronor. Så föreligger frågan i hela sin enkelhet, tydlig och klar, så att nog kan Herr Grefven begripa den, om han vill.

Det är således en oriktig uppgift, som Grefve Sparre lemnade, då han sade att *man vill nedsätta anslaget till hussløjden*. Det rätta förhållandet är hvad jag nyss angaf och jag föreställer mig, att Kammaren nog har begripit detta, mina påminnelser förutan. Om det nu vore så att man med detta belopp, 10,000 kronor, hvarmed Utskottet föreslagit att minska anslaget i dess helhet, kunde rädda landet från ruin och från de många konkurser, som nu pågå, på sätt Grefve Sparre föreställer sig, ja, då skulle jag vara den allra förste att lemna min röst för dess bibehållande, men jag föreställer mig att dessa 10,000 kronor i sådant afseende äro som en droppe i hafvet, och jag tror därför icke heller att Herr Grefven kan förvilla Kammaren med sådana fraser.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Hammarberg: Jag hade icke tänkt uppträda vid denna punkt, men då den nästa punkten står i ett visst samband med denna och torde böra anses afgjord genom ett bifall till reservanternas förslag med den nu förevarande, så har jag ansett mig skyldig att redan nu yttra några ord.

Med blicken fäst på de anslag, som utgå enligt den specifikation, som finnes på sid. 12 i Utskottets betänkande, må man blifva förvånad öfver att icke ett större anslag förekommer för befrämjande af handel och sjöfart än 21,500 kronor. Det oaktadt har, såsom af nästa punkt synes, detta belopp blifvit föreslaget att nedsättas med ytterligare 10,000 kronor, och detta på grund

deraf att så stora besparingar förefinnas. Jag vet dock icke om besparingarna i verkligheten finnas på samma sätt, som de synas på denna tabell, ty vi se här af och af betänkandet i öfrigt, att dessa medel ingått till en besparingsfond, hvarifrån medlen af Kongl. Maj:t användts, och jag föreställer mig att af dessa besparingar utgått åtskilligt till handel och sjöfart. Derom är jag visserligen icke i tillfälle att säga något med full säkerhet, men tror det och hvad jag med full säkerhet kan säga är, att beloppet 21,500 kronor är så ringa, att det icke finnes någon anledning att nedsätta detsamma; ty om det icke vore hittills användt, så torde nu mer än någonsin finnas anledning att använda detsamma, och att under sådana förhållanden nedsätta anslaget skulle jag anse vara synnerligen origtigt. Det är därför som jag ansett mig böra reservationsvis yttra mig mot bifall till den slutpunkt, som förekommer i reservanternas förslag, der det heter "att det under denna anslags-titel på ordinarie stat särskildt till befrämjande af hussløjden uppförda belopp 10,000 kronor må med 10,000 kronor till 20,000 kronor förhöjas, dock under vilkor att motsvarande nedsättning i anslaget till befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart må af Riksdagen beslutas". Det är mot detta, som jag ber att få inlägga min protest. För öfrigt är jag mest villig att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i den föreliggande punkten.

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
föret utgått
på extra stat.
(Forts.)

Herr Statsrådet von Krusenstjerna: För närvarande utgå till befrämjande af slöjderna 40,500 kronor på ordinarie stat och till hussløjden på extra stat 10,000 kronor. Sålunda har Riksdagen för slöjderna anvisat 40,500 kronor plus 10,000 kronor, summa 50,500 kronor. Utskottets förslag afser ju att det extra anslaget på 10,000 kronor skall upphöra och det ordinarie anslaget å 40,500 kronor kvarstå med oförändradt belopp. Så vidt jag förstår, innebär väl detta, att det till befrämjande af slöjderna för Kongl. Maj:t disponibla belopp minskas med 10,000 kronor. Herr Sven Nilsson har visserligen fullkomligt rätt deri, att anslaget till hussløjden icke undergår någon förminskning. Ty då detta nu är 10,000 kronor på ordinarie och 10,000 kronor på extra stat, skulle det enligt Utskottets förslag blifva 20,000 kronor på ordinarie stat. Men om man i öfrigt nedsätter anslaget "till befrämjande i allmänhet af slöjderna" med 10,000 kronor, så blir det dock i totaliteten en minskning af det belopp, hvarmed Kongl. Maj:t kunnat tillgodose slöjderna, med 10,000 kronor.

Hvad ett yttrande från elfsborgsbanken angår om de besparingar, som hittills uppstått på det under nästföljande moment omnämnda anslag, så vill jag, förutom att jag icke tror, att man kan vinna det syfte han nämnt med ett belopp af 10,000 kronor, särskilt framhålla att, på sätt Utskottet ock erinrat, besparingarna från Handels- och Sjöfartsfonden lemnat en ofta anlitad tillgång för bestridande af utgifter för handels- och sjöfartens intressen.

Någon bristande uppmärksamhet å dessa näringars intressen tror jag således icke, att regeringen kan anses hafva gjort sig skyldig till.

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)

Herr Granlund: Anslaget till reseunderstöd åt arbetare utgår med 12,000 kronor, och jag frågar om det kan vara skäl att minska detta anslag. Men derigenom att dessa 12,000 kronor äro upptagna uti det af Stats-Utskottet nedsatta beloppet kan detta anslag derigenom komma att beröras, hvilket äfven antydes af reservanternas. Utskottet säger, att besparingar å reseunderstödsmedlen utgöra redan 1885 8,725 kronor. Ja, det är sant, men det beror ju derpå, att stipendiaterna ej erhålla mer än $\frac{2}{3}$ vid sin utresa. Den återstående tredjedelen erhålla de ej förr, än de efter hemkomsten afgifvit sin reseberättelse och aflemnad ritningar m. m., som af deras resa kunnat föranledas.

Jag kan icke tro att det kan vara Utskottets mening att detta anslag skall beröras af den nu föreslagna minskningen och då detta välbehöfliga anslag till fabriks- och handtverksarbetare genom mina motioner blifvit af Riksdagen från 3,000 kronor på extra stat förhöjdt till 12,000 kronor på ordinarie stat intresserar jag mig särdeles varmt för dess bibehållande och jag tackar den ärade Stats-Utskottsledamoten för hans välvilliga yttrande om detta anslag, då han sade, att det är ett bland de anslag, som ovilkorligen böra förhöjas. Jag skall måhända framdeles taga detta välvilliga yttrande i anspråk. •

Herr Grefve Sparre: Sedan Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet nu redogjort för saken, anser jag det öfverflödigt att vidare bemöta den invändning, som från skånebänken och kalmarbänken blifvit gjord mot mitt yttrande.

Jag kan icke finna annat än att genom Utskottets förslag en minskning uppstår i anslaget. I utlåtandet står uttryckligen: att Riksdagen må

besluta, att *efter minskning med 10,000 kronor af den del af anslaget till befrämjande i allmänhet af slöjderna, som icke redan är till husslöjdens befrämjande anvisad* och hvilken del nu utgör 30,500 kronor, det genom denna minskning besparade belopp, 10,000 kronor, skall från och med början af 1887 öfverföras till det särskilda anslaget till husslöjdens befrämjande. Men jag vill icke upprepa hvad Herr Statsrådet nyss sagt, utan får blott hänvisa eder, mine herrar, till detta.

Herr O. Melin: Jag hade icke tänkt yttra mig i denna punkt, men då det råder stor gemenskap mellan 14 och 15 punkterna, och jag hyser fruktan för att Kammaren möjligen skall biträda reservanternas förslag och taga bort ett anslag på den 15:de punkten, så har jag ansett mig böra yttra några ord redan nu.

Det har af en föregående talare påpekats, att bland vårt lands näringar handeln och sjöfarten äro i det största behof af understöd. Ingen kan villigare än jag erkänna, att dessa näringar behöfva, om icke direkt understödjas, så åtminstone underlättas. Och det anslag, som hittills för dessa näringar utgått,

21,5000 kronor, torde icke kunna anses som något i sig sjelft synnerligen stort.

Om jag ser på de tabeller, som bifogats Utskottets utlåtande, så finner jag att hela anslaget på titeln: "jordbruket, handeln och näringarne" för 1886 utgör 417,000 kronor, af hvilka 316,000 kronor äro anslagna till undervisningsanstalter för jordbruk och landtmannanäringar, landbruksingenjörer och deras biträden, befrämjande i allmänhet af jordbruk och landtmannanäringar samt till länsveterinärer. Återstå alltså i rundt tal 100,000 kronor att fördelas på vägar och kommunikationer, befrämjande i allmänhet af slöjderna, af handel och sjöfart, af bergsbruk samt till fiskerinäringens understöd.

Ang. uppförande på ordinarie stat af anslag, som förut utgått på extra stat. (Forts.)

Det torde vara både rätt och billigt, att jordbruket har på sin andel fått en stor del af detta anslag, oaktadt jordbruksnäringen dessutom erhåller understöd af hushållningssällskap och landsting, men just derföre bör man äfven tillgodose andra näringar. Handel och sjöfart hafva visserligen möjlighet att erhålla bidrag ur handels- och sjöfartsfonden samt kanske ur andra kassor, men erfarenheten har visat, att vid åtskilliga tillfällen, då man önskat förändringar och förbättringar å vissa områden till fördel för sjöfarten, man visserligen från vederbörandes sida fått ett visst erkännande, att något borde göras i den antydda rigtningen, men derjemte fått höra, att penningar dertill icke funnes. Jag ber för öfrigt få påpeka, att 21,500 kronor är en sådan bagatellsumma för ett så nyttigt ändamål, att det är orätt att pruta på densamma. Må vara att under den förflutna tiden beviljade anslag ej blifvit använda, (anledningen känner jag ej), men denna omständighet utesluter ingalunda behovet af anslag hädanefter. Under så betryckta tider som den närvarande vore det nog skäl att använda dessa penningar och icke i stället söka nedpruta beloppet. Jag har från statsrådsbanken hört, att Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet icke har något emot det ifrågasatta anslagsbeloppets minskning, men jag hoppas och tror, att Kammaren icke skall visa sig hysa afvoghet emot handels- och sjöfartsnäringen, utan låta anslaget utgå såsom hitintills.

Grefve Sparre yttrade, att han ömmade mycket för handel och sjöfart. Jag tror nog att han menade hvad han sade. Men då Grefve Sparre talat om att vilja gynna handel och sjöfart hade han ej bort bidraga till att söka minska i fråga varande anslag.

Jag hemställer att Kammaren behagade bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Herr *Ekdahl* förklarade sig instämma med Herr *Melin*.

Herr *Sven Nilsson*: Jag vill emot den siste ärade talaren erinra, att å det anslag, som beröres i nästa punkt och hvarom han talade, har ett belopp af 18,800 kronor årligen besparats, med undantag af ett enda år ända sedan 1840, då Riksdagen bestämde anslaget för "befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart" till det belopp, hvarmed detsamma i riksstaten är uppfördt, eller 21,500

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
förut utgått
på extra stat.
(Forts.)

kronor, hvadan således under loppet af 45 år besparingarna på detta anslag utgjort 843,800 kronor, som förts till den allmänna besparingsfonden och således användts till helt andra ändamål än hvarför den varit afsedd. Stats-Utskottet torde sålunda i detta fall haft mycket starka skäl att för Riksdagen föreslå denna ned-sättning.

Med afseende å det tvifvel en ärad talare framkastade, huru-vida om nu förevarande anslag minskades, behofvet af reseunder-stöd åt arbetare skulle kunna tillbörligen tillgodoses, så vill jag ånyo fästa uppmärksamheten derpå, att det belopp å 12,000 kro-nor, som afsetts till nämnda behof, årligen har för ändamålet an-vändts. Men Kongl. Maj:t eger icke rätt, utan Riksdagens medgif-vande, att utaf öfriga anslagen, och icke heller af besparingsfon-den, använda något för det ändamål han åsyftar. Det torde alltså vara klart, att arbetarne för deras resor icke få hvarken mer eller mindre än de för ändamålet använda 12,000 kronor, om det nu ifrågavarande anslaget minskas eller ej.

Jag ber slutligen få fästa uppmärksamheten på, att Grefve Sparre i sitt anförande uteslutande talade om *husslöjd och slöjd i hemmet*. Icke blott en utan många gånger begagnade han dessa uttryck, men då det i Utskottets utlåtande heter, "att Riksdagen måtte besluta att efter minskning med 10,000 kronor af den del af anslaget till "befrämjande i allmänhet af slöjderna", som icke re-dan är till *husslöjdens befrämjande anvisad*" o. s. v., så frågas, om detta kan vara att minska anslaget till *husslöjd*? Jag tror så-ledes, att jag hade rätt i hvad jag mot Grefve Sparre anförde, då här yrkades afslag därför, att nedsättningen skulle medföra minsk-ning i anslaget till *husslöjdens befrämjande*.

Herr Grefve Sparre: Den ärade talaren på göteborgsbänken hade rätt, då han sade, att jag intresserade mig för handels- och sjö-fartsnäringen. Anledningen hvarför jag icke framstälde något yr-kande var att, sedan Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartemen-tet medgifvit det af Utskottet föreslagna afdrag å anslaget till nämnda näring, jag icke ville uppträda deremot. Såsom saken numera ge-staltat sig, vill jag emellertid vara med om bifall till reservanternas förslag, likväl med uteslutande derur af vilkoret om motsvarande nedsättning i det anslag till befrämjande af handel och sjöfart, som Riksdagen ställt till Kongl. Maj:ts förfogande och som jag be-klagar, att regeringen icke hunnit använda. Min öfvertygelse är, att om under den tryckta ställning, hvori våra näringar för när-varande befinna sig och då, såsom känt är, en stor del af våra ångbåtar måste lägga upp i brist på frakter, någon del af dessa medel användes till sjöfartens understödande, det vill säga så att svenska fartyg blefvo befraktade i stället för utländska. En sådan åtgärd skulle helsas med bifall, på samma gång man måste be-klaga att de poster, som äro upptagna till handels och sjöfartens befrämjande äro alldeles för obetydliga att medgifva dessa näringars understödande på sätt önskligt vore. Att möjligen äfven handels- och sjöfartsfonden är i tillfälle att lemna dylikt understöd fögnar

mig; men under nuvarande dåliga konjunkturer och särskildt med hänsyn till de svårigheter, mot hvilka vår handel och sjöfart har att kämpa, anser jag det dock icke vara skäl för Riksdagen att indraga ett anslag, så nyligen som i fjor beviljadt och som jag vill hoppas, att regeringen i större utsträckning än hittills måtte använda till handels och sjöfartens fromma.

*Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
föret utgått
på extra stat.
(Forts.)*

Jag instämmer alltså med dem, som yrka bifall till den mot förevarande punkt afgifna reservationen, men med beklagande af det deri förekommande villkoret.

Herr Lundberg: Jemte det jag instämmer i Herr Melins anförande, ber jag få yrka bifall till Kongl. Maj:ts framställning. Då Herr Nils Petersson nämnt, att det icke nu vore fråga om att minska anslaget för "befrämjande i allmänhet af slöjderna", anhåller jag få anmärka att, när såsom Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet redan erinrat, Kongl. Maj:t begärt, att det särskilda extra anslag, till befrämjande af husslöjden skulle uppföras på ordinarie stat och tilläggas förstnämnda anslag å 40,500 kr., men Stats-Utskottet i stället föreslagit, att från den del af detta ordinarie anslag som icke redan är till husslöjdens befrämjande anvisad, skulle tagas ett belopp af 10,000 kr., för att öfverföras till det särskilda anslaget för husslöjdens befrämjande, hvilket senare endast på så sätt från sitt nuvarande ordinarie anslagsbelopp af 10,000 kr. höjdes till 20,000 kr., en minskning i sjelfva verket af anslaget till "befrämjande i allmänhet af slöjderna" skulle uppkomma med 10,000 kr., vid det oförmälda extra anslag indrages; och då enligt hvad Stats-Utskottets betänkande vidare innehåller, å det eller de under den gemensamma titeln: "jordbruket, handel och näringarne" uppförda anslag uppkomna besparingar kunna disponeras för ändamål, som äro hänförliga till något af de syften, som af anslagens särskilda titlar betecknas samt när, såsom Herr Sven Nilsson anför, dylika besparingar uppstått särdeles å anslaget till "befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart", måste ju äfven, om, på sätt Stats-Utskottet i 15 punkten utaf utlåtandet ansett sig böra föreslå, en nedsättning i detta anslag med 10,000 kr., genom bifall till den vid 14 punkten afgifna reservation, beslutades, häraf blifva följden, att de besparingar, som hittills kunnat uppstå å anslaget till befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart" och användas jemväl till befrämjande af slöjden, icke mera för detta ändamål funnos tillgängliga. Derföre anser jag, att frågan här gäller nedsättning af icke allenast 10,000 kr., utan af 20,000 kr. Instämmande i öfrigt, såsom jag tillkännagifvit, med Herr Melin, hemställer jag, att Kammaren måtte lemna sitt bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade i fråga om nu föredragna mom a) yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels afslag å densamma och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, dels slutligen ock bifall till Herrar Frih. von Essens och Fossers reservation. Herr Talmannen gaf

Ang. upp-
förande på
ordinarie stat
af anslag, som
föret utgått
på extra stat.
(Forts.)

propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes. I anledning häraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog Herr Talmannen ånyo de öfriga yrkandena, af hvilka yrkandet om bifall till ofvanförmälda reservation nu förklarades hafva de flesta rösterna för sig. Men äfven om kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf en så lydande omröstningsproposition först uppsattes, godkändes och anslogs:

Den punkten som till kontraposition i hufvudvoteringen i fråga om 14 mom. a) i Stats-Utskottets utlåtande N:r 10 antager yrkandet om bifall till Herrar F. von Essens och N. Fossers reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit.

Den votering, som anställdes enligt denna proposition, utöll med 70 ja mot 109 nej; och erhöll alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under punkten 14 mom. a i utlåtandet N:r 10, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, i enlighet med hvad Kongl. Maj:t i förevarande afseende föreslagit, beslutat att höja det under anslagstiteln "Befrämjande i allmänhet af slöjderna" på ordinarie stat särskildt till befrämjande af huslöjden uppförda belopp, 10,000 kronor, till 20,000 kronor, eller med 10,000 kronor, motsvarande det nu på extra stat för ändamålet anvisade belopp.

I denna senare omröstning afgåfvos 104 ja och 74 nej. Kam-maren hade alltså bifallit Utskottets hemställan.

Mom b).

Bifölls.

Punkten 15.

Under erinran att under en följd af flera år det med 21,500 kronor årligen utgående anslaget till "befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart" årligen besparats i 7 år 18,700 kronor och under 1 år 16,600 kronor, eller i medeltal årligen 18,525 kronor, hemställde Utskottet under förevarande punkt, att Riksdagen måtte från och med 1887 nedsätta det ordinarie anslaget till "befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart" från nu uppförda 21,500 kronor till 11,000 kronor.

Ang. minskning af anslaget till befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.

Efter föredragning af punkten anförde Herr Ol. Melin: Jag ber att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

I detta anförande instämde herrar *Lundberg*, Grefve *Sparre*, *Hammarberg*, Frih. *Nordenskiöld* och *Arhusiander*.

Vidare anförde:

Herr Vilh. Carlson: Jag kan icke uraktlåta att vid denna punkt anhålla om Kammarens uppmärksamhet för några ögonblick, ehuru jag väl vet att mitt yttrande blott skall blifva en ropandes röst i öknen. När man opartiskt vill betrakta Stats-Utskottets behandling af denna hufvudtitel, så kommer man till det resultat, att Utskottet handlat på samma sätt, som en familj med styfbarn och egna barn skulle hafva förfarit. I alla de punkter som, vare sig direkt eller indirekt, röra landtbruket är man angelägen om att bibehålla anslag, som beviljas, ehvad detta anslag äro å extra eller ordinarie stat uppförda. Jag klandrar icke detta, ty man bör icke vidtaga någon åtgärd, som kan föranleda till förminskning eller indragning af medel, som blifvit för visst ändamål använda och särskildt vill jag dervid icke göra något undantag beträffande anslag, som afse jordbrukets befrämjande; men jag vill lika litet att, då man tillgodoser jordbruket, detta må ske å andra näringars bekostnad. De skäl, Utskottet anfört angående minskning af ifrågavarande anslag hafva synts mig besynnerliga. I en tid sådan som denna, då man med skäl klagat öfver allmänt tryck så väl för jordbruket som för handel och näringar, synes det vara besynnerligt, att, derföre att medel finnes tillgängliga, hvilka äro afsedda för att befrämja handeln och sjöfarten, minska samma anslag, då deremot Utskottet i stället handlat mycket klokare, om det föreslagit anslaget *användande* för det dermed afsedda ändamål. Det vill derföre synas som om Utskottet icke af sparsamhetsskäl gjort detta yrkande, utan af andra orsaker. Det kan naturligtvis icke annat än ingifva misstroende, då man, under uttalande af att man är lika angelägen att skydda vår industri som vårt jordbruk, kan förfara på sådant sätt. För min del har jag blifvit vacklande i min tro på detta talet om rättvisa i nämnda

Ang. minskning af anslaget till befrämjande af allmänhet af handel och sjöfart.
(Forts.)

fall, då man finner att om blott landtbruket blir tillgodosedt, så låter man alla öfriga intressen fara all verdens väg. Utskottet säger sig hafva iakttagit all den försigtighet, som vore nödig vid behandlingen af frågor om minskning af länge anvisade anslag, utan att förslag derutinnan framstälts af Kongl. Maj:t. Utskottet synes emellertid hafva handlat i strid emot denna åsigt, då Kongl. Maj:t icke gifvit anledning till det förslag, som här föreligger och man må väl ändock medgifva att Kongl. Maj:t och regeringen äro i dylika fall mera kompetenta än Stats-Utskottet, att visa, hvad besparingar böra göras. Utskottet hade här utan tvifvel handlat mera fosterländskt, om det lätit anslaget qvarstå orubbadt för det ändamål, för hvilket det samma blifvit afsedt.

För min del är jag helt och hållit okunnig om villkoren för att komma i åtnjutande af detta anslag, eller om huru man tänkt sig detsamma bäst komma att befrämja handel och näring. Jag har i detta hänseende sökt erhålla upplysningar af äldre ledamöter i denna Kammare, men alltid erhållit samma svar eller att man icke har kännedom derom. Sålunda kan det inträffa att vissa anslag kunna få ligga obegagnade år från år, emedan så få känna till att de ens finnas till. Vår handel och sjöfart har under senare åren gjort så stort tillbakagående, att vi hafva all anledning att besinna, om det icke kan finnas något medel för att afhjelpa detta. Jag föreställer mig att man t. ex. skulle kunna bekosta unga intelligenta handelsbiträdens resor till främmande länder för att der taga reda på hvilka artiklar af svensk tillverkning, som der kunde afsättas; möjligen kunde det äfven vara lämpligt att sända dylika personer till utlandet för att studera handelsförhållandena derstädes och med skyldighet för dem att derom afgifva berättelser. Sådant har emellertid, mig veterligen, icke händt under loppet af många år, ehuru efter min uppfattning anslag för dylika ändamål bättre skulle befrämja vår handel och sjöfart, än anslag till s. k. komersiella attachéer. Om Utskottet endast af sparsamhetsskäl velat göra nu i fråga satta besparingar vågar jag icke påstå, men nog hade mera talande skäl än detta kunnat åberopas; ty eljest kan jag icke fatta, huru man af de skäl, Utskottet anført, kunnat komma till det slut, att man å ett så litet anslag som 21,000 kr. ansett sig böra föreslå nedsättning med halfva beloppet.

Jag ber, på nu anförda skäl, att få instämma med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Carl Ifvarsson: Jag kan verkligen icke inse huru någon kan påstå att det skulle vara till skada för handeln och sjöfarten att nedsätta detta anslag med 10,500 kronor, då man ser att det hittills varit så stort att det lemnat betydligt öfverskott under de föregående åren. I medeltal har det nemligen varit 18,525 kronor årligen som icke behöft användas, och handeln och sjöfarten kunna hvarken vinna eller förlora derpå, att anslaget bestämes till ett belopp som visat sig vara det behöfliga. Måhända hade man bort göra en ändå större nedsättning, men Utskottet har dervidlag sökt

gå så försigtigt till väga, att det icke bör kunna klandras. Det är Utskottets skyldighet att tillse om det finnes någon nedsättning i statsutgifterna att föreslå, och då man, såsom här var fallet, fann att anslaget under en längre följd af år icke behöft användas till sitt fulla belopp, utan lemnat betydligt öfverskott, så ansåg Utskottet att här förelåg anledning att föreslå en nedsättning.

Ang. minskning af anslaget till befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.
(Forts.)

Den föregående talaren nämnde om att Utskottets förslag möjligen kunde hafva någon annan anledning än den uppgifna. Ja, det skulle också kunna sägas vara fallet. Ty det har många gånger varit tvist om huruvida Riksdagen har rätt att vidtaga nedsättning i ett ordinarie anslag utan Kongl. Maj:ts medgifvande, men Riksdagen har dock gjort det en och annan gång, och ehuru jag för min del anser frågan om denna Riksdagens rättighet vara klar och afgjord, kunde det dock vara skäl att upplifva denna sak, på det att den icke måtte falla i glömska. Denna punkt kan i detta fall hafva betydelse gent emot dem, som vilja tolka grundlagen på annat sätt, än Riksdagen förut gjort. Jag tror således att, äfven om man tager frågan från denna synpunkt, Utskottets förslag kan hafva fullt skäl för sig, och äfven af denna senare orsak får jag yrka bifall till detsamma.

Häruti instämde herrar *Börjesson* och *Ericsson* i *Ahlberga*.

Herr *Sven Nilsson* yttrade: Jag hade icke reda på att *Carl Ifvarsson* hade begärt ordet när jag gjorde det, eljest hade jag afstått derifrån. Han har också försvarat Utskottets förslag så väl, att jag ej kan göra det bättre.

Men medan jag har ordet skall jag be att få försäkra Herr *Carlson*, att vi icke hafva behandlat hvarken den ena eller den andra anslagsfrågan såsom stjufbarn, och hvarföre vi icke föreslagit nedsättning på anslagen till jordbrukets befrämjande, kom sig helt enkelt deraf att dessa anslag varit till sitt hela belopp använda, och det skulle hafva varit riktigt att föreslå nedsättning i ett anslag, som verkligen tagits i anspråk för nyttiga ändamål. Deremot förelåg här ett fall då ett anslag under loppet af många år, som jag redan förut upplyst endast till en mindre del användts, och då var det ju naturligt att man fann sig manad af stora skäl att föreslå nedsättning deri.

Den ärade talaren ansåg att man borde vända sig till regeringen och anmoda densamma att föreslå utvägar till anslagets användande. Jag tror dock icke att man behöfver göra någon sådan anvisning, ty regeringen vet nog sjelf när hon bör framkomma med förslag i sådan riktning. Hvad åter beträffar hans förmodan att villkoren för åtnjutande af detta anslag vore sådana att ingen kunde begagna sig af detsamma, så är jag förvissad om att, ifall detta vore händelsen, missnöjet deröfver nog hade blifvit så stort, att förslag väckts hos Riksdagen om ändring i dessa villkor. Men någon sådan framställning har jag icke hört omtalas. Hvad slutligen angår den ärade talarens förmenande att några hemliga motiv skulle ligga till grund för Utskottets förslag, vil-

Ang. minskning af anslaget till befrämjande af allmänhet af handel och sjöfart.
(Forts.)

jag knappt svara derpå. Jag hade verkligen trott att vi nu kommit ifrån de tider, då man beskyldde hvarandra för att hysa andra motiv än sådana som kunna ärligt uppgifvas. Jag anhåller därför vördsamligen till den ärade talaren om han vill vara god uppgifva hvilka motiv han tror att Stats-Utskottet haft för sitt förslag, som hemlighållits, ty det är ärligast att strida med blanka vapen.

Herr Talman! jag har för närvarande ingen annan anledning än att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet von Krusenstjerna: Med anledning af en föregående talares förfrågan huru detta anslag förut blifvit användt och för hvilka ändamål detsamma egentligen varit afsedt, kan jag meddela att å detta anslag, som beviljades vid 1840 års riksdag "till befrämjande af handel och sjöfart", under 1840—1850 talet anvisades mindre belopp till bidrag till åtskilliga hamnanläggningar, till sjöväningar obetydliga belopp, till några mindre kanalanläggningar, till ersättningar för jordförluster genom sådana anläggningar, samt slutligen för hemförskaflande af svenska sjömän. För tillgodoseende af dessa behof med undantag af det sista hafva sedermera tid efter annan särskilda anslag anvisats af Riksdagen, och häri torde man kunna finna anledningen, hvarföre under sista tiotalen anslaget till större delen ej blifvit direkt disponerad, utan i form af reservation ingått till besparingsfonden för jordbruket, handeln och näringarna. Härifrån hafva så handeln som sjöfarten blifvit med anslag tillgodosedda.

Herr Ol. Melin: Jag har endast velat påpeka, att då talaren på hallandsbanken lät påskina, att samtliga besparingarna skulle uppgå till i rundt tal 256,000 kronor, förhållandet väl var sådant år 1880, men, såsom Utskottet upplyst, har besparingsfonden småningom sjunkit och genom stora anvisningar å densamma under åren 1884 och 1885 har den nu så nedgått, att den vid 1885 års slut uppgick till endast omkring 64,000 kronor, å hvilket belopp dock stora vid 1865 års utgång ännu icke infriade anvisningar blifvit gjorda, så att fondens betydelse för närvarande ej är stor. Detta har också blifvit af en föregående talare påpekadt och utgör äfven stöd för min åsigt, att anslaget till befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart bör bibehållas vid det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp.

Herr O. B. Olsson: Jag är af alldeles motsatt tanke med den siste ärade talaren, eller att man *icke* bör bibehålla en fond, när den icke användes för det ändamål, hvarför den varit afsedd, såsom Herr Statsrådet och Chefen för Civil-Departementet nyss förklarat. Af honom uttalades tydligt, att detta anslag hufvudsakligen varit afsedt till hamnförbättringar och kanalanläggningar, men sedan detta anslag tillkom, har, såsom Herr Statsrådet mycket riktigt anmärkte, af Riksdagen beviljats särskilda anslag för detta ändamål, så att ifrågakvarande anslag endast till en mindre del

behöft användas. Under sådana förhållanden synes det mig vara orimligt att bibehålla anslaget oförändradt, när det i så liten mån anlitas, och på dessa skäl yrkar jag bifall till Utskottets förslag. Om Utskottet föreslagit att nedsätta anslaget med 15,000 kronor skulle jag gerna varit med derom, ty när man ser på den redogörelse Utskottet lemnat i frågan, finner man, att det återstående beloppet varit tillräckligt. Under de åtta sista åren hafva af anslaget icke behöft användas mer än 2,500 kronor per år. Således hade en nedsättning med 15,000 kronor mycket väl kunnat ske i stället för att Stats-Utskottet nu föreslagit en nedsättning af endast 10,000 kronor, men Utskottet gjorde detta för att icke någon brist skulle uppstå, utan full tillgång finnas till alla ändamål, som kunde ifrågakomma.

Ang. minskning af anslaget till be- gagnande i allmänhet af handel och sjöfart. (Forts.)

Herr Lundberg: Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet uppgaf väl icke, såsom Herr Ola Bosson Olsson nu sagt, att ifrågavarande anslag vore "afsedt" för ändamål, till hvilka numera särskilda anslag blifvit beviljade, utan nämnde endast, att det varit "användt" till några sådana jemte andra ändamål. Om anslaget icke under senare åren kommit till sitt fulla användande eller i större mån anlitas för sitt egentliga ändamål, befrämjande af handel och sjöfart, kunde dock snart inträffa, att det härför blefve behöfligt. Endast till hemförskaflande af sjö- män från utländska orter, torde tillfälligtvis kunna erfordras betydligt större belopp än sistförflutne åren utgått.

Genom Herr Civilministerns anförande har äfven blifvit vederlagdt Herr Sven Nilssons yttrande, att anslaget utgått med lika litet belopp alltsedan år 1840.

Hvad Herr Ifvarsson yttrat kunde anses ega giltighet i händelse fråga varit om ett under några år beviljadt extra anslag; men beträffande indragning eller nedsättande af ett ordinarie anslag borde väl möta större betänklighet och förekomma skäl af annan beskaffenhet än därför nu andragits; och just då anslagsbeloppet är så obetydligt och det i allt fall, såvidt det icke användts för befrämjande af handel och sjöfart, kommit näringarne till godo, må väl tyckas, att icke borde ifrågasättas eller beslutas någon nedsättning af detsamma, hvarföre jag hemställer att anslaget måtte bibehållas till samma belopp, det nu utgör eller 21,500 kronor.

Herr Wilh. Carlson: Jag ber om ursäkt, att jag åter tager till ordet, ehuru tiden är så långt framskriden. Men jag kan icke uräktlåta att nämna för Herr Ola Bosson Olsson, att min uppfattning, hvarför Stats-Utskottet icke helt och hållet borttagit detta anslag, är den, att Utskottet haft sig bekant, att medel erfordrades till utgifvande af en ny kommersiell signalbok till belopp af 5,000 kronor. Sedan detta utgått, finnes sålunda icke mycket kvar för öfriga ändamål.

Nu ber jag att i korthet få upplysa den andre Stats-Utskottsledamoten, hvad jag menade med de osynliga motiven. Jag har

*Ang. minskning af anslaget till befrämjande i allmänhet af handel och sjöfart.
(Forts.)*

nemligen ett litet minne sedan i fjor, då frågan om en industriutställning i Stockholm var före. Jag minnes mycket väl ett då afgifvet Stats-Utskottsbetänkande, och det var med anledning af dess tillkomst, som jag nu framkastade en antydning om, att något liknande kunde föreligga här. Att nu, Herr Talman! jag ber att få upprepa det, därför att ett öfverskott finnes på detta anslag, yrka dess nedsättande i så väsentlig grad, som Utskottet nu gjort, synes mig icke vara välbetänkt. Det kan nemligen hända, att man om ett eller annat år skulle behöfva använda detta anslag i vidsträcktare mån än hittills för de ändamål, hvartill anslaget, enligt hvad upplyst blifvit från statsrådsbanken, egentligen är ämnadt, eller till hamn- och kajbyggnader. Jag tror att många behof finnas inom detta område, om vi vilja befrämja handel och näringar. Man bör ihågkomma, att handel och sjöfart böra understödjas icke blott direkt utan äfven indirekt. Jag ber Kammaren därför icke förhastad sig och nedsätta detta anslag, ty jag tror att detsamma är behöfligt för de dermed afsedda ändamål. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr And. Persson: Jag tror icke man bör anvisa ett större belopp än som erfordras, helst sedan jag från regeringsbanken hört uttalas, att Riksdagen på andra håll beviljat medel för sådana ändamål, för hvilka detta anslag ursprungligen var ämnadt. Det har också, såsom herrarne finna, uppstått af detta anslag å 21,500 kronor en besparing af 18,000 kronor under loppet af många år samt för ett år 16,000 kronor. Under sådana förhållanden hemställer jag, huru vida det icke kan anses vara Stats-Utskottets skyldighet att föreslå anslaget nedsättande med besparingarna. Jag stöder mig i detta fall på § 39 af Riksdagsordningen, som säger, att Stats-Utskottet skall föreslå de indragningar och besparingar, som kunna göras. Då det nu visat sig, att här uppstått en årlig besparing på 18,000 kronor, så hemställer jag, huru vida en riksdagsman rätt uppfyller sin pligt, om han å nyo vill uppföra detta anslag till oförändradt belopp. Man har här framhållit denna fråga, såsom om den gälde att beröfva både handel och sjöfart allt understöd. Men en hvar torde väl veta, att regeringen har till sitt förfogande den så kallade handels- och sjöfartsfonden, som nu belöper sig till öfver 2,600,000 kronor, och hvars uteslutande ändamål är att lemna understöd åt handel och sjöfart. Den har uppgått till detta belopp, oaktadt man på grund af Kongl. Brefvet den 14 Oktober 1884 afskrifvit icke mindre än 54,000 kronor, utgörande förfallna räntor å lån till Dalslands kanalbolag. Hvad beträffar sättet för medels användande, så torde väl ett belopp af 54,000 kronor kunnat användas bättre för handel och sjöfart än att afskrifvas på ett lemnadt lån. Nu är det sant, att regeringen har denna fond till sitt förfogande samt dispositionsrätt öfver densamma, så att jag har icke framhållit detta för att på något sätt klandra regeringen; men jag kan dock icke underlåta att tro, det sjöfarten kunnat vara bättre tillgodo-

sedd, om den fått förfoga öfver detta belopp af 54,000 kronor, än den nu blifvit genom dess afskrifning.

Ang. minskning af anslaget till befrämjande i allmänhet af sjöfart.
(Forts.)

Herr Ekdahl: Om detta anslag vore afsedt uteslutande för hemsändning af sjömän från utländska orter, så torde det nog vara tillräckligt. Men med kännedom om handelns och sjöfartens behof, tror jag det finnes andra sätt att i dessa tryckta tider använda dessa medel, och då föreställer jag mig, att de på långt när icke räcka till, om man afser ett verkligt befrämjande af handeln. Vi se huru man i andra länder går till väga för att uppmuntra sjöfarten. I Frankrike t. ex. lemnar staten hvarje skeppsredare en ersättning för fartygs byggande. Om man på dylikt sätt äfven i Sverige skulle vilja gå till väga för att uppmuntra sjöfarten, så tror jag man icke skulle komma långt med de belopp, vi nu hafva.

Jag vill nu icke längre uppehålla Kammarens tid, utan inskränker mig endast till att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Cöster: Jag kan icke förstå, huru man kan förebrå Stats-Utskottet för hvad det gjort, när dessa medel icke användas. Om någon förebräelse här skulle göras, borde den väl riktas mot regeringen, som icke användt eller funnit någon användning för dem, eller mot idkarne af handel och sjöfart, som icke begärt att få något af detta anslag. När besparingar år efter år uppstå på anslaget och icke mer än omkring 2,000 kronor af detsamma användas om året, kan jag icke förstå, hvarför man förebrår Stats-Utskottet för dess åtgörande. För min del anser jag, att Stats-Utskottet gjort sin skyldighet, och jag tror att man skulle kunna säga detta, äfven om det föreslagit att ytterligare minska anslaget.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad samt Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, biföll Kammarén Utskottets hemställan.

Den vidare föredragningen af förevarande utlåtande uppskötts till kl. 7 e. m., då detta sammanträde komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.